

ÜRO SÄÄSVA ARENGU KOMISJON

17. istungi Eesistuja kokkuvõte

Poliitilised võimalused ja praktilised meetmed säästva arengu elluviimise kiirendamiseks põllumajanduses, maapiirkondade arengus, maismaal, põua ja kõrbestumise puhul ning Aafrikas

Otsides lahendusi efektiivsemate meetmete kasutuselevõtuks, et kõrvaldada takistused koloniaal- ja välisriikide okupatsiooni all elavate inimeste inimõiguste täielikuks teostamiseks, kuna see ei vasta inimväärikusele ja inimväärtustele, mistõttu tuleb sellise olukorraga võidelda ja selline olukord lõpetada,

Mõistes, et jätkusuutliku arenguni jõudmiseks on mis tahes allikaist vaja saada uusi ja täiendavaid finantsressursse ning et määrav osa on sealjuures riikide ametliku arengustrateegia toetamisel, kuna see on teiste edasiarendamist rahastavate allikate katalüsaator,

Meenutades 2005. aasta maailma tippkohtumisel saavutatud Monterrey kokkulepet ja Monterrey kokkuleppe elluviimise jälgimiseks Dohas 29. novembrist kuni 2. detsembrini 2008 kokku kutsutud ÜRO arengu rahastamise konverentsil arengu rahastamise kohta vastu võetud Doha deklaratsiooni,

Tervitades kasvavaid jõupingutusi ametliku arenguabi (ODA) kvaliteedi tõstmisel ja selle abi efektiivsuse tõstmisel. Majandus- ja sotsiaalnõukogude arengualase koostöö foorum ja selle hiljutised algatused, nagu näiteks kõrgetasemelised abistamise-alased foorumid, mille tulemusteks on 2005. aasta Pariisi deklaratsioon abi tõhususe kohta ja 2008. aasta Accra tegevuskava, on andnud olulise panuse deklaratsioonidega ühinenud riikide jõupingutuste toetamisel, sealhulgas riikliku omandi, regulatsiooni, ühtlustamise, kooskõlastamise ja tulemuste haldamise aluspõhimõtete omaksvõtmisel. Peame meeles pidama ka seda, et universaalset sobivat reeglit, mis tagab abi tõhususe, pole lihtsalt olemas. Iga riigi puhul tuleb arvestada konkreetse situatsiooniga,

Toetades mõtet, et majandusareng, sotsiaalvaldkonna areng ja keskkonnakaitse on üksteisest sõltuvad valdkonnad, mis on säästvat arengut vastastikku tugevdavad alussambad,

Samuti ikka ja jälle kinnitades, et vaesuse likvideerimine, tootmise ja tarbimise mittesäästlike mudelite väljavahetamine ja majandus- ning sotsiaalse arengu loodusvarade baasi kaitse ja majandamine on meie kõrgeim eesmärk ja säästva arengu põhinõue,

Tunnustades rahvusvahelisel tasemel kokkulepitud arengueesmärkide saavutamiseks sõlmitud lepingud, kaasa arvatud *inter alia* ÜRO aastatuhande arengueesmärgid (MDG) mille eesmärk on vähendada aastaks 2015 vaesuses ja näljas elavate inimeste arvu poole võrra,

Rõhutades möödapääsmatut vajadust suurendada igal tasemel jõupingutusi toiduga kindlustamiseks ja põllumajanduse arendamiseks majanduslikult ja sotsiaalselt jätkusuutlikul viisil ning rõhutades toiduga kindlustamise eelduseks oleva põllumajandussektori tugevdamise ja elavdamise vajadust arengumaades, sealhulgas rahvusvahelise abi tõhustamise toel, mis võimaldab igakülgset säästa keskkonnaressurssi, toetab väiketalunikke, eriti naisi, millega antakse tehnilist abi, kaasaegse tehnika kättesaadavust ja tehnosiiret, suutlikkuse tõstmist, teadmiste ja kogemuste jagamist,

Tervitades kõrgetasemelist ülemaailmset toiduainetega kindlustatuse teemal peetud konverentsi (kliimamuutuse ja bioenergiaga seotud väljakutsed) Roomas 5. juunil 2008,

Märkides ära teisi toiduainetega kindlustamise alaseid mitmepoolseid, piirkondlikke ja siseriiklikke kohtumisi, sealhulgas Hispaania valitsuse ja ÜRO poolt korraldatud kõigi inimeste toiduga kindlustamist käsitlevat kõrgetasemelist kohtumist Madriidis 26.-27. jaanuaril 2009, 30. juunist kuni 1. juulini 2008 Sharm El-Sheikh`is peetud Aafrika Liidu 11. korralist istungit ja sõltumatuse ja toiduainetega kindlustatuse alast presidentide tippkohtumist: Eluvajalikud Toiduained, mis toimus Managuas, Nikaraaguas, 7. mail 2008,

Võttes arvesse soovitusi, mis on ära toodud õiguse piisava toidu järele edumeelset elluviimist

toetavate vabatahtlike juhtnõrides riikliku toiduainetega kindlustamise kontekstis, *Kinnitades vajadust* täita kõiki ametlikust arenguabist (ODA) tulenevaid kohustusi, sealhulgas paljude arenenud riikide poolt võetud kohustust jõuda eesmärgiks seatud 0,7%-ni SKP-st ODA kohustuste täitmisel arengumaade abistamisel 2015. aastaks ning jõuda ODA kohustuste täitmisel aastaks 2010 vähemalt 0,5%-ni SKP-st, samuti eesmärgini 0,15% kuni 0,20% SKP-st ODA raames vähem arenenud riikide puhul,

Ära märkides kahe Bangkokis 28.-30. jaanuarini 2009 ja Windhoekis 9.-10. veebruarini 2009 peetud istungitevahelise kohtumise tulemusi, nimelt põllumajanduse tootlikkuse, veekasutuse efektiivsuse suurendamise ja maapiirkondade elukeskkonna arengu võimaluste edendamise töötoa kokkuvõtet ja kõrgetasemelist Windhoekis kogunenud ministrite deklaratsiooni Aafrika põllumajandusest 21. sajandil: Väljakutsetele vastamine, jätkusuutlik roheline revolutsioon,

Märkides ära Tokyo rahvusvahelise konverentsi Aafrika arengu kohta (TICAD), mille korraldasid ÜRO, ÜRO Arenguprogramm, Maailmapank ja Jaapani valitsus, mille neljas kohtumine toimus 28.-30. mail 2008,

Väljendades muret selle üle, et vaatamata märkimisväärsetele jõupingutustele ei ole seni täidetud Doha arengukava mitmepoolsete kaubanduslääbirääkimiste osas, tunnistades selle hädavajalikkust ja kinnitades uuesti meie pühendumust teha Maailma Kaubandusorganisatsiooni Doha Ümarlaua suhtes edumeelsed ja õigeaegsed järeldused, et saavutada meie soovidele vastavat, tasakaalustatud ja arengule suunatud tulemust,

Pöörates tähelepanu sellele, et säästva arengu komisjoni 17. istungil (*CSD-17*) soovitatud meetmed ja tegevuskavad ja nende rakendamine peaksid olema kooskõlas rahvusvaheliste kohustustega, kaasaarvatud Maailma Kaubandusorganisatsiooni reeglitega, juhul kui see on võimalik,

Rõhutades, et Säästva Arengu Komisjoni kuueteistkümnenda ja seitsmeteistkümnenda istungi päevakorra kuus teemat on omavahel tihedalt seotud, s.o. põllumajandus, maaelu areng, põud, kõrbestumine, maismaa ja Aafrika, ning et ühele teemale suunatud poliitika ja meetmed võivad kaasa aidata samas ka teiste teemade arengule,

Samuti rõhutades, et jätkusuutliku arengu saavutamiseks on oluline tegeleda esmajoones teemadevaheliste seoste ja valdkondadevaheliste küsimuste ning nende rakendamismeetmetega, mis määratleti Säästva Arengu Komisjoni üheteistkümnendal istungil,

Rõhutades kiireloomulist vajadust suurendada jõupingutusi toiduga kindlustamiseks ja põllumajanduse arendamiseks riiklikul, piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasemel kui osa rahvusvaheliste suhete arengukavast,

Väljendades sügavat muret praeguse rahanduskriisi ja maailmamajanduse mahu kahanemise mõju pärast arenenud riikide võimekusele saada kokku arengueesmärkide saavutamiseks vajalikud rahalised vahendid ning rõhutades asjaolu, et arenenud maad ja üleminekuperioodi läbivad riigid riskivad väga tõsiste tagasilöökidega kogu arengule, esmajoones rahvusvahelisel tasemel kokkulepitud arengueesmärkide saavutamise puhul, ohustatud on ka ÜRO aastatuhande arengueesmärkide (MDG) saavutamine,

Pöörates tähelepanu paljude loodusvarade järjest kahanevatele varudele ja konkureerivale nõudlusele nende kasutamise järele,

Olles veendunud meie ees seisvate probleemide kiireloomulisuses ja vajaduses tegutseda nende probleemide tõrjumiseks otsekohe, otsustavalt ja uuenduslikult, nimelt kaitsta möödunud aastakümnete jooksul toimunud arengu edusamme ja kiirendada säästliku arengu saavutamise tempot,

Tunnistades vajadust elavdada arengumaade põllumajandust ja maaelusektorit, majanduslikult, sotsiaalselt ja keskkondlikult keskkonda jätkusuutlikul viisil eesmärgiga suurendada põllumajanduse tootlikkust, parandada maapiirkondade elujärge ja saavutada toiduga kindlustatus, *Tunnistades* teaduse ja tehnoloogia tähtsust ning vajadust igal tasemel teaduspõhisuse edendamise järele,

Tunnustades paljude edukate kogemuste ja parima praktika olemasolu, on meie ees olev

võtmeküsimus selles, kuidas tõhustada, järele teha ja omaks võtta seda, mille töökindlus on tõestatud,

Märkides ära ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsiooni,

Olles veendunud selles, et siseriiklik rakendamisstrateegia peaks suurendama kõigi osapoolte, kaasaarvatud naiste, noorte, põlisrahva, maarahva ja kohaliku kogukonna osavõttu *inter alia* *alt-üles arendatavas otsustusprotsessis, rõhutades eriti naiste kaasatust otsuste vastuvõtmisel,*

Märkides ära siseriikliku aruandluse, partnerluse, õppekeskuste ja mitteametlike foorumite panust säästvasse arengusse, samuti muid Säästva Arengu Komisjoni säästva arengu edendamist käsitlevaid väljundeid, milles pole eelnevalt kokku lepitud,

Korrates, et kõik käesoleva teema klastris käsitletud bioloogilise mitmekesisusega seotud meetmed peavad ühtima bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni kolme eesmärgiga,

Kinnitades iga maa kohustust vastavalt oma siseriiklikule seadusandlusele, bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja loodusvarade säästliku kasutamise puhul austada, hoida ja säilitada põliselanike ja kohaliku kogukonna teadmisi, uuendusi ja eluviise, mis väljenduvad nende traditsioonilises elukorralduses, püüda neid laiemalt siduda kohapealsete toimingute heakskiitmisega ning kaasata vastava ettevalmistusega, uuendusmeelseid ja sobiva eluviisiga inimesi, julgustades nende kasutamisest tõusnud tulu õiglast jaotamist,

Märkides ära komisjoni kuuteistkümnenda istungi ja selle seitsmeteistkümnenda istungi valitsustevahelise ettevalmistava kohtumise aruande,

Olles veendunud kolme Rio konventsiooni efektiivse rakendamise ja nende kolme Rio konventsiooni vahelise koostöö tugevdamise tähtsuses siseriiklikul, piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasemel, austades samas ka konventsioonide iseseisvaid volitusi,

Tunnistades, et järgnevate soovitude elluviimine nõuab arenenud riikidelt küllaldasi rahalisi vahendeid, tehnosiiret ja suutlikkuse tõstmist,

Pöörates tähelepanu sellele, et järgnevaid soovitusi tuleks ellu viia järjekindlalt, sealjuures arvestades siseriiklikku arengustrateegiat, õigusakte ja asjassepuutuvaid rahvusvahelisi kohustusi,

Märkides ära käesoleva teema klatri puhul eelnevalt kokkulepitud sätteid ja otsuseid, sealhulgas Säästva Arengu Komisjoni kolmanda ja kaheksanda istungi otsuseid,

Otsustab pöörduda palvega valitsuste ja ÜRO süsteemi poole nende olemasolevate ressursside ja vabatahtliku panuse ulatuses ning palub vastavatel rahvusvahelistel finantsinstitutsioonidel ja muudel rahvusvahelistel organisatsioonidel, kes töötavad partnerluses suuremate gruppide ja muude osapooltega, ellu viia järgnevad sammud:

seada sisse vastastikku kasulikud sidemed väikeste ja suurte põllumajandusettevõtete vahel.

See pööre teostuks säästva põllumajanduse ja maaelu arengu elavdamise kaudu arengumaades, eriti Aafrikas ja vähemarenenud maades (*LDCs*). Siinkohal tuleb arvestada siseriiklikke prioriteete ja toiduainetetööstuse mis tahes suurusega ettevõtete vahelisi vastastikku kasulikke sidemeid, mida tuleb kohandada kohapealse spetsiifilise agroökosüsteemi ja kliimatingimustega, mis ehitatakse üles kohapealsete teadmiste ja kogemuste baasil, samal ajal võimaldades kasutada parimaid kättesaadavaid teadussaavutusi, tehnoloogiat ja teadmisi.

Muu hulgas tuleb teha jõupingutusi ka selleks, et luua ja edasi arendada keskkonda, mis lubab suurendada ja säilitada investeeringuid arengumaade põllumajandussektorisse, samuti tuleb seista hea selle eest, et kaubandus toetaks põllumajandust. Oluliselt tuleb parandada põllumajandustoodete juurdepääsu turule, samaaegselt lõpetada ekspordi subsideerimine mis tahes kujul ja tagada kõigi ekspordi meetmete puhul sarnast tulemit võimaldav kord; oluliselt tuleb vähendada kaubandustingimusi moonutavaid siseriiklikke toetusi vastavalt Doha ümarlaura tulemustele ja Hongkongi deklaratsioonile Doha ümarlaura kohta. Kõigi Doha ümarlaura dokumentide lahutamatuks osaks on arengumaade erirežiim ja nende eristav kohtlemine, mis võimaldab neil arvestada oma arenguvajadustega, sealhulgas toiduainetega kindlustatuse ja maaelu arenguga.

Põllumajandus sõltub ka kliimast ja on tundlik kliimamuutuste suhtes. Säästlikud põllumajandusviisid, nagu ka säästlik metsamajandus, aitavad kaasa toimetulekule kliimamuutuse

probleemidega. Põhiline on see, et mulda, maad, karja, metsa kasutaks säästlikult, hoitaks bioloogilist mitmekesisust, veeressurse ja saakide valmimisajad kavandatakse paindlikult pikemale perioodile. Selle tulemuseni jõudmiseks on rahvusvahelised, piirkondlikud ja siseriiklikud jõupingutused arengumaade võimekuse tugevdamisel põllumajanduse tootlikkuse tõstmiseks ning külvielsete ja koristusjärgsete põllumajandustööde säästliku praktika edendamiseks kindlasti vajalikud.

Kohalikul, siseriiklikul, piirkondlikul ja maailma tasemel tuleb astuda järgmised sammud, kooskõlas siseriiklike prioriteetide ja õigusaktidega:

(a) *Suurendada põllumajandustoodangu mahtu, tootlikkust ja jätkusuutlikkust.* Selles kontekstis:

(i) Võtta kasutusele teadusepõhised põllumajandusviisid ja kohalikus piirkonnas aegade jooksul juurdunud teadmised, samas edendades teadus- ja arendustegevust, tegelda sordiaretuse, tõuparanduse ja mullastiku parandamisega. Hoogustada kohapealsete oludega sobiva talumajanduse ja põllumajanduspraktika arendamist ja kohandamist;

(ii) Edendada mullakaitse ja mullaparanduse võtteid, sealhulgas integreeritud taimekaitset ja väetiste efektiivset kasutamist, seda eriti ohuvalt mullastiku degradatsiooni ennetamiseks ja rikutud pinnase taastamiseks;

(iii) Arendada usaldusväärset veeressursside majandamist ja hoida põllumajanduses vett kokku efektiivse kunstliku niisutuse, vee kogumise ja säilitamise, puhastamise ja taaskasutamise abil;

(iv) Toetada vastavalt vajadusele riikides suureneva turunõudluse tingimustes läbiviidavaid uurimistöid, näiteks mahepõllumajanduse valdkonnas;

(v) Toetada jätkusuutlike, bioloogilise tooraine baasil valmistatud toodete tootmist ja kasutamist;

(vi) Suurendada riiklike investeeringute kogumahtu ja soodustusi, eriti arengumaade väiketootjatele, kaasa arvatud naistele, laia valiku traditsiooniliste ja muude viljade ja loomse toodangu suurendamiseks, kiirendada üleminekut säästlikule tootmisele.\

(vii) Tunnustada metsas ja väljaspool metsa kasvavate puude suurt majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnasõbralikku panust ning rõhutada säästliku metsamajanduse olulist panust säästlikku arengusse ja vaesuse likvideerimisse;

(viii) Tunnistada taimegeneetiliste ressursside toidu ja põllumajanduse tarbeks kasutamise rahvusvahelise lepingu eesmärkide täitmise tähtsust ja lepingu täieliku rakendamise vajadust sellega seotud osapoolte poolt;

(ix) Tunnistada ülemaailmse loomade geneetiliste ressursside arengukava eesmärkide täitmise tähtsust ja lepingu rakendamise vajadust selle allkirjastanud riikide poolt;

(x) Säilitada ja rakendada bioloogilist mitmekesisust põllumajanduse paindlikkuse suurendamiseks, tõsta toiduainetega kindlustatust kooskõlas rahvusvaheliste kohustuste ja siseriiklike seaduste ja normidega, pidades silmas kasu õiglast ja võrdset jaotamist;

(xi) Edendada sissetungivate liikide tõrje- ja kontrollimeetmete kohandamist;

(xii) Kindlustada arengumaade talunikele, eriti väiketalunikele, kaasaarvatud naistele, sihtotstarbeline ja õigeaegsele tehniline abi ja tugi, et neil oleks võimalik taskukohastele sisenditele ligi pääseda;

(xiii) Julgustada ja toetada turvalist efektiivset integreeritud kahjuritõrje juhtimise strateegiat põllumajanduses;

(xiv) Laiendada rahvusvahelist kogemuste vahetust, koostööd, tõsta suutlikkust ja toetada säästvat põllumajandust, kaasa arvatud hea põllumajanduspraktika vahetust;

(xv) Vajaduse tekkimisel aidata riike toiduainete toiteväärtuse tõstmisel;

(xvi) Rõhutada vajadust parema võimaldada arengumaades parem ligipääs väikerahastamise vahenditele, kaasa arvatud väikelaenule, eriti väiketalunike puhul, kuna see võib olla kasulik põllumajanduse tootlikkuse ja maaelu arengu seisukohalt;

(xvii) Abistada arengumaid, eriti neid, mida on tabanud loodusõnnetused, põllumajanduse riskijuhtimise süsteemi väljaarendamisel ja kujundamisel, kaasa arvatud saagikindlustuse poliitika väljatöötamisel;

(xviii) Teha kõik vajalik tolmeldajate arvukuse vähendamiseks, kasutades selleks ka rahvusvahelise koostöö ja partnerluse võimalusi;

(xix) Tutvustada laiemalt mittekaubandusliku suunaga eeskujulikke tootmismudeleid, et õhutada talunikke kasutama ökosüsteemi parandavaid, hoidvaid ja lisandväärtust andvaid tootmisviise;

(b) *Luuu säästvate põllumajandusele soodne keskkond.* Selles kontekstis:

(i) Tõsta põllumajanduse osakaalu valitsuste eelarvetes vastavalt konkreetsetele oludele ning õhutada doonoreid vastama arengumaadest tulevatele palvetele suurendada ametlikku arenguabi (ODA) põllumajanduse ja maaelu arenguks;

(ii) Julgustada suuremate otseinvesteeringute, kaasa arvatud välisriikide otseinvesteeringute tegemist kooskõlas siseriikliku maakasutuspoliitika ja rahvusvaheliste kohustustega arengumaade, eelkõige Aafrika, põllumajandussektorisse, et toetada nende maade jõupingutusi säästva põllumajandustootmise rakendamiseks ÜRO aastatuhande arengueesmärkide (MDG) saavutamiseks;

(iii) Rõhutada põllumajandusalase uurimistöö ja rahvusvaheliste teaduslike uurimissüsteemide töö jätkumise toetamise tähtsust, eriti säästva põllumajanduse alase uurimistöö, sealhulgas rahvusvahelise põllumajanduslike uurimisasutuste konsultatiivgrupi (CGIAR) ja muude sarnaste rahvusvaheliste organisatsioonide uurimiskeskuste poolt tehtava töö osas;

(iv) Tugevdada teadussuunalist haridust ja selle ulatuse laienemist säästva põllumajanduse ja maaelu arengu edendamiseks. Parandada teadustegevuse, koolide ja ülikoolide õppetöö omavahelisi seoseid, samuti teadmiste levitamist avatud täiendõppe teenuste kaudu;

(v) Laiendada põllumajandusalast täiendõpet, mis aitab väikeomanikel pääseda ligi kaasaegsele side- ja infotehnoloogiale ja sellest kasu saada;

(vi) Toetada säästva põllumajanduse ja maaelu arengu tavade väljaarendamisel ja rakendamisel paljude huvigruppide osavõttu ja partnerlussuhteid;

(vii) Suurendada arengumaadele antavat tehnilist abi, mis tõstab nende maade innovatsioonialast võimekust, väljaõppe- ja täiendõppe teenuste võrku säästva põllumajanduse, kala- ja karjakasvatuse ning integreeritud metsakultuuride ja elusloomade tootmissüsteemide osas;

(viii) Aidata taastada ja edasi arendada arengumaade maaelu ja põllumajanduse infrastruktuuri valdkondlikku taset;

(ix) Kindlustada väike- ja vähekindlustatud talunikele ligipääs õigussüsteemile ja -teenustele.

(c) *Tagada vee- ja maaressursi säästev kasutamine.* Selles kontekstis:

(i) Toetada säästliku ja efektiivse veeressursside arengu- ja juhtimisskeemide rakendamist, kaasaarvatud integreeritud veeressursside majandamist igas riigis ja teha seda vajadusel rahvusvahelise koostöö kaudu; parandada niisutussüsteemide efektiivsust, põhjavee ja talude pinnavee puhtust ning veemajandust, sealhulgas hoolitseda selle eest, et joogivett jätkuks ka veevaestel aegadel; parandada vee kvaliteeti ja tõsta kindlustatust toiduainetega;

(ii) Sellest rääkides on oluline osutada biokütustega seotud probleemidele ja võimalustele maailma toiduainetega kindlustatuse, energiavajaduse ja säästva arengu nõuete seisukohalt, märkides ära selles valdkonnas praegusel ajal rahvusvahelisel, piirkondlikul ja siseriiklikul tasemel tehtavaid jõupingutusi;

(iii) Edendada jätkuvat uurimis- ja arendustööd biokütuste ja muude bioenergeetiliste ressursside jätkusuutlikkuse tõhustamiseks, sealhulgas Lõuna-Lõuna, Põhi-Lõuna ja kolmepoolses koostöös ning teabevahetuse ja tehnilise koostöö kaudu;

(iv) Tugevdada hoogustunud teaduse ja tehnika-alast koostööd, sealhulgas Põhi-Lõuna ja Lõuna-Lõuna koostöösuundi, *inter alia* säästva bioenergia tootmise, kõrbe ja poolkõrbe põllumajanduse ja kõrbestumisega võitlemise alal;

(v) Aidata arengumaadel tõsta säästva maakasutuse poliitika ja programmide alast võimekust.

(d) *Arendada säästva põllumajanduse väärtusahelaid, parandada talunike ning põllumajanduslike tootmisettevõtete ligipääsu turgudele ja suurendada nende turuosa.* Selles kontekstis:

(i) Vastavalt siseriiklikele tingimustele ja võimalustele arendada säästvalt täisväärtuslike ja

kvaliteetsete esmatarbe toiduainete tootmist ja töötlemist. Luua kava väikeomanikest talunike toodangu koguse ja kvaliteedi tõstmiseks, samuti ka kohalikule turule jõudva toodangu väärtuse tõstmiseks, kaasa arvatud kohaliku kogukonna poolt toodetud toiduainete osakaalu tõusuks eesmärgiga oluliselt suurendada talunike, eriti väikeomanike ja peretalude sissetulekuid;

- (ii) Aidata arengumaades suurendada kohaliku agrotööstuse mahtu;
- (iii) Hajutada külvi- ja koristusaegu pikemale perioodile, mis võimaldab arengumaade talunikel, kaasaarvatud väiketootjatel ja naistalunikel, saada oma saagist suuremat tulu;
- (iv) Toetada toidu kvaliteedi ja -ohutuse nimel tehtavaid jõupingutusi, vähendada toidukäitlemisahelas tekkivat kadu, parandades toidu käitlemist, toidukontrolli, tootmisseedmeid, ladustamistehnikat, toidu külmtöötlusahela tehnoloogiat ja transpordi infrastruktuuri;
- (v) Edendada tugevaid maa ja linna vahelisi sidemeid, maakohtade ja kogukondade vahelisi sidemeid, mis suurendavad toimetulekut ja toiduainetega kindlustatust;
- (vi) Vastavalt vajadusele ja kooskõlas siseriiklike tingimustega ehitada üles tõhusad ja tulemuslikud turundusorganisatsioonid, kaasaarvatud väiketootjate turu infrastruktuur, samuti jaotusvõrgustik; laiendada turuteabe võimaldamist talunikele ja talunike organisatsioonidele teabekanalite efektiivse kasutamise ja sidetehnoloogia kaudu;
- (vii) Toetada piirkondliku ja ülemaailmse kaubanduse integratsiooniprotsessi, kaasaarvatud Aafrikas, laiendades selleks turgu ja lubades põllumajanduslikus tootmises ja põllumajandustarvikute tootmises mastaabisäästu rakendamist;
- (viii) Parandada arengumaadest pärit kõrge lisandväärtusega põllumajanduslike eksportkaupade, kaasa arvatud töödeldud põllumajanduslike eksportkaupade, turulepääsu võimalusi;
- (ix) Suurendada ÜRO süsteemi ja kõigi asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide poolt arengumaadele antavat abi vastavalt nende volitustele, ühtlustada talunike, eelkõige väiketootjate, abistamise poliitika ja meetmed, tõsta toodangu mahtu ja kohaneda kohaliku, piirkondliku ning rahvusvahelise turuga;
- (x) Tõhustada ÜRO süsteemi ja kõigi asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide sisest koordinatsiooni ja sidusust, austades nende individuaalseid volitusi arengumaade väiketalunike suutlikkuse tõstmisel.

(e) *Tagada toiduainetega kindlustatuse ja sotsiaalkaitse võrgustiku olemasolu.* Selles kontekstis:

- (i) Edendada sobiva siseriikliku, piirkondliku ja rahvusvahelise arengumaade toiduainetega kindlustatuse strateegia väljaarendamist ja rakendamist;
- (ii) Kutsuda rahvusvahelisi finantsinstitutsioone ja muid rahastamisasutusi üles vajadusel välja töötama toidu ja põllumajandustarvikute ostuks vajalike summade õigeaegse väljamaksmise korda;
- (iii) Suurendada ja koordineerida rahvusvahelise üldsuse vastutust ülemaailmse toiduainete kriisi eest ja säästva põllumajanduse pikaajalisema toetamise eest;

B. Maaelu areng

2. Säästva arengu programmi keskmeks on ÜRO aastatuhande arengueesmärkide (MDG) saavutamine. Jätkusuutliku maaelu areng on eluliselt oluline rahvaste majandusliku, sotsiaalse ja keskkonna elujõu säilitamiseks. See on ülioluline vaesuse likvideerimisel, kuna ülekaalukas osa vaesusest tuleb kogu maailmas ette maapiirkondades. Vaesus kui ilming järgib linna-maapiirkonna eraldusjoont ning teda iseloomustavad allpiirkonna ja piirkondlikud kontekstid. Seetõttu omavad maaelu arendamise algatused, mis annavad oma panuse jätkusuutliku toimetuleku tagamiseks, kriitilist tähtsust ja suurt väärtust nii ülemaailmsel, piirkondlikul, siseriiklikul kui ka kohalikul tasemel. Maaelu arengule suunatud strateegia peaks arvestama maapiirkondadesse juurdepääsu kaugusega ja piirkonna potentsiaaliga ning pakkuma välja diferentseeritud sihtlahendusi.

Maaelu arengu oluliseks aluseks on täisväärtuslik ja dünaamiline põllumajandussektor, mis loob tugevaid sidemeid teiste majandusharudega. Maapiirkondade toimetulekut suurendab maaelanike ja maal elavate kogukondade tõhus osalemine omaenda sotsiaalsete, majanduslike ja keskkonna

korralduse eesmärkide saavutamisel, mida juhivad selleks volitatud maapiirkondade elanikud ise, eriti naised ja noored, kaasaarvatud organisatsioonid nagu kohalikud kooperatiivid, alt-üles toimiva otsustusprotsessi kaudu. Maapiirkondade tihe majanduslik lõimumine naabruskonna linnastunud piirkondadega ning maaelanikele talutööde-välise tööhõive loomine vähendab maa ja linna vahelisi erinevusi, luues uusi võimalusi ja julgustades oskustöölise, sealhulgas noorte, tagasipöördumist maapiirkondadesse. Töökohtade loomine maapiirkondadesse omab arvestatavat potentsiaali mitte ainult talutööde, agrotööstuse ja põllumajandusliku tööstuse puhul, vaid ka tänu maapiirkondade infrastruktuuri ülesehitamisele ning säästvate loodusvarade- ja jäätmemajandusele. Arengumaade maapiirkondade kogukondadel tuleb veel täna tegeleda põhiliste teenuste puudumisest, majanduslike võimaluste vähesusest ja mõningal määral ka riiklikest arengukavadest sõltuva maa ja linna vahelisest erinevusest tingitud probleemidega. Keskkonnakaitsesse, maapiirkonna infrastruktuuri ja tervishoidu ning haridusse suunatud investeeringud on kriitilise tähtsusega maapiirkondade arengu jätkusuutlikkuse tagamisel, suurendades ka kogu rahva elujärge. Peale põhivajaduste rahuldamise peavad investeeringud olema seotud võimalusega tõsta tootlikkust ja suurendada sissetulekuid. Tuleb jälgida maapiirkondades elavate vaeste inimeste olukorra haavatavust majandus- ja rahanduskriisi, kliimamuutuse ja veenappuse olukorras. Säästva maaelu arengu edu sõltub *inter alia* kliimamuutuse, põua, kõrbestumise ja loodusõnnetuste üldstrateegia arendamisest ja rakendamisest.

Sellega seotud tegevused on:

- (i) Jätkata maapiirkondades vaesuse likvideerimiseks tehtavaid jõupingutusi.
- (ii) Edendada vaesust ennetavat planeerimist ja eelarvete koostamist siseriiklikul ja kohalikul tasemel;
- (iii) Tegeleda põhivajadustega, laiendada toimetuleku parandamise eeldusena teenuste valikut ja kättesaadavust, mis aitab kaasa ka inimeste kaasamisele tootlikku tegevusse;
- (iv) Tagada sotsiaalkaitse programmide olemasolu *inter alia* haavatavate majapidamiste, eriti vanemate inimeste, invaliidide ja töötute olukorra kindlustamiseks, kellest paljud elavad maapiirkondades.
 - (a) *Ehitada üles maapiirkondade kohaliku kogukonna sotsiaalne kapital ja paindlikud kogukondade ühendused.* Selles kontekstis:
 - (i) Tagada naiste ja väiketalunike kindel positsioon, samuti põliselanike õigused, kindlustada sealjuures, vastava õigusliku raamistiku kaudu, võrdne õigus maakasutusele;
 - (ii) Edendada naiste, põliselanike ja teiste tundlike gruppide võimalusi omada maad, vett, rahalisi ressursse ja tehnikat;
 - (iii) Toetada ja edendada jõupingutusi kaasaegse tehnoloogia sobitamiseks traditsioonilise, põlise tarkusega säästva maaelu arendamiseks;
 - (iv) Tagada krediidi ja muude rahastusmehhanismide, samuti talutöödeks vajalike vahendite kättesaadavus, eriti väiketalunikele, kaasaarvatud naistele, eelkõige arengumaades, mis võimaldab neil paremini toime tulla riskidega, sealhulgas hinnakõikumisest, ilmast, kliimast, veenappusest, maa kvaliteedi halvenemisest ja loodusõnnetusest tingitud riskidega. Riskide maandamiseks pakkuda välja ja edendada ka põllumajandusliku kindlustusturu väljaarendamist.
 - (v) Kaitsta ja tagada traditsiooniliste teadmiste, kaasaarvatud bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni artiklis 8j kirjeldatud põlistarkuse, jätkusuutlik rakendamine loodusvaradega ümberkäimises, mis on suunatud säästva arengu saavutamisele;
 - (vi) Võimaldada tundlike gruppide, kaasaarvatud naiste, noorte ja põlisrahvaste ning maakogukondade aktiivset osalemist maaelu arengukava väljatöötamisest kohalikul ja siseriiklikul tasemel, arvestades siseriiklikku õigust.
 - (vii) Luua kogukondade paindlikke ühendusi, mis toetab üksteise abistamist loodusõnnetuste puhul.
 - (viii) Reklaamida ja juurutada taaskasutusega seotud töömahukate tööde teostamist, lisaks

kapitalimahukatele programmidele;

(ix) Toetada väljaõpet ja tõsta maakogukondade suutlikkust kliimamuutustega kohanemise kohaliku taseme programmide tõhusal rakendamisel;

(x) Investeerida kliimamuutustega kohanemise alastes uurimistöodesse;

(xi) Arendada välja ja tugevdada maakogukondade võimekust oma sotsiaalse kapitali ülesehitamiseks omal algatusel, arvestades siseriiklikku õigust;

(b) *Inimvõimekuse arendamine maarahva seas.* Selles kontekstis:

(i) Toetada maal asuvaid tervishoiuasutusi ja parandada nende olmetingimusi, õpetada välja tervishoiu- ja toitlustusspetsialiste ning suurendada nende arvu, säilitada ja laiendada esmase tervishoiusüsteemi kättesaadavust, sealhulgas parandada haiguste efektiivse ennetamise ja ravi eesmärgil tõhusate ja taskukohaste tervishoiuteenuste kättesaadavust võrdselt kõigile, kaasaarvatud põhiliste tervishoiuteenuste võimaldamine maapiirkondade vaestele inimestele, eelkõige Aafrikas.

(ii) Luua ja arendada maakogukondadele mõeldud haiguste ennetamise teemalisi haridusprogramme;

(iii) Likvideerida maakogukondade vanad ja uued kirjaoskamatused vormid ning kindlustada algharidus ja ligipääs teise ja kolmanda astme kooliharidusele, samuti kutseharidusele ja ettevõtjakoolitusele, mille õppekavadesse on lisatud ennetavaid ja turumajandusega seotud kursusi maakogukondade toimetulekupotentsiaali ülesehitamiseks, eriti noorte, noorte tüdrukute, naiste ja põlisrahvaste puhul;

(iv) Julgustada maakogukondade osavõttu otsuste langetamisest, suurendada maakogukondade volitusi ja maapiirkonna omavalitsemist;

(v) Parandada maainimeste ja kogukondade ligipääsu informatsioonile, haridusele, teabevõimekustele ja õppimisvõimalustele, teadmistele ja väljaõppele, et toetada säästva arengu kavandamist ja otsustusvõimekust.

(c) *Investeerida maapiirkondade põhilisse infrastruktuuri ja põhiteenustesse.* Selles kontekstis:

(i) Suurendada avaliku ja erasektori investeeringuid maapiirkondade infrastruktuuri, kaasaarvatud teedeehituse, veekanalite rajamise ja transpordisüsteemi, ladustamis- ja müügiobjektidesse, loomapidamishoonetesse, niisutussüsteemidesse, jõukohaste elamute ehituse, veevarustuse ja kanalisatsiooni, elektrivarustuse objektidesse ning info- ja sidevõrkudesse;

(ii) Maapiirkondade säästva arengu huvides parandada töökindla ja jõukohase energiateenuse kättesaadavust, kaasaarvatud taastuvad ja alternatiivsed energiaallikad;

(iii) Suurendada korraliku joogivee kättesaadavust ja kohaste sanitaarsõlmede võimaldamist maaelanikkonnale.

(iv) Arendada ja parandada maaelanikkonna ligipääsu info- ja sidetehnoloogiale, toetada *inter alia* interneti kättesaadavust: kaasaegse tehnoloogia efektiivseks kasutamiseks tuleb rajada vastavad tehnilised võimalused;

(v) Arendada avalike ja erateenuste pakkumist maapiirkondades selle uue tehnoloogia võimaluste realiseerimiseks, kaasaarvatud elektronpanganduse ja e-posti arendamiseks;

(vi) Edendada maapiirkondade organisatsioonide nagu kogukondadele kuuluvate kooperatiivide arengut, et suurendada põhilisse infrastruktuuri ja põhiteenustesse suunatavaid investeeringuid; tunnustada linnapiirkondade soodsat mõju maapiirkondade arengule;

(vii) Toetada maapiirkonna parendatud tervishoiuteenuste ja -asutuste paremat kättesaadavust kõigile.

(d) *Stimuleerida uute töökohtade loomist ja uusi sissetulekuvõimalusi maapiirkondades.* Selles kontekstis:

(i) Toetada maaelu mitmekesistamist, sealhulgas talude mitmekülgset ja tegelemist ka mittepõllumajandusliku tegevusega ja muu töötleva tootmisega;

(ii) Kehtestada maakasutuseks sobivad õiguslikud raamid, mis toetavad põllumajandustegevuse korraldamist ja tagada nii põllumajanduslike kui ka mittepõllumajanduslike teenuste osutamine, mis on seotud maapiirkondade säästva arenguga, samas austades maakogukondade ja põlisrahvaste õigusi;

(iii) Tagada ettevõtjate koolitus; mittepõllumajandusliku tegevuse ja muu töötleva tootmise krediteerimine;

(iv) Tugevdada põllumajanduse ja muude maapiirkonna majandussektorite vahelisi sidemeid;

(v) Välja arendada säästvad viisid põllumajandustoodangule lisaväärtuse andmiseks kohalikul, allpiirkondlikul ja piirkondlikul tasemel, mis loob lisisissetulekute võimalusi;

(vi) Toetada ohutut ja keskkonnahoidliku ülesehitusega tehnoloogiat ja praktikat, eriti elamuehituses, et parandada elujärge ning luua töökohti maapiirkondades;

(vii) Toetada säästvat turismi kui väärtuslikku töökohtade loomise ja lisisissetuleku allikat talutöö ja muu esmatootmise kõrval, ning loodusliku tooraine säästvat kasutamist, kui sellega saab kohaliku elu eesmärke toetada;

(viii) Aktiivselt edendada metsade säästvat majandamist;

(ix) Parandada maapiirkondade elanike, eelkõige naiste, noorte, põlisrahvaste ja teiste tundlikumate gruppide, eriti ebasoodsate piirkondade puhul, ligipääsu turule ning jõukohastele finants- ja ettevõtlusnõustamise teenustele nagu turumajanduse aabitsatõed, mikrokrediit, laenugarantiid ja riskikapital;

(x) Suurendada ligipääsu turgudele, nõustades maatootjaid, tootjate ühendusi ja ettevõtteid, eriti arengumaade omi, selles vallas, kuidas vastata turu nõudmistele;

(xi) Suurendada võimalike töökohtade hulka tänu töömahukatele ettevõtmistele, sealhulgas rohelistele töödele ja maapiirkonna infrastruktuuri arendamisele, arvestades Rahvusvahelise Tööorganisatsioonile vastuvõetavat töökorraldust. See on oluline võimalus täieliku ja tootliku tööhõive ning inimväärse töö alaste eesmärkide saavutamisel;

(xii) Arendada vajaminevat infrastruktuuri ning hoogustada andmekogumist, sealhulgas hajusalt paikneva elanikkonna kohta; sünteesida ja analüüsida neid andmeid, et mõista paremini mittepõllumajanduslike tööde panust vaesuse vähendamises ja sissetulekute suurendamises maapiirkondades;

(xiii) Toetada väiketalunike põllumajandustootmise arengut turutingimustega arvestaval moel, jagada kogemusi ja parimat praktikat;

(xiv) Edendada säästvat majandust arendavaid mittepõllumajanduslikke ettevõtteid: kaevandusi, teenuste pakkujaid, ehitus- ja kaubandusettevõtteid kui maaelanikkonna tööhõive ja sissetulekute allikaid.

(e) *Tagada maakeskkonna jätkusuutlikkus.* Selles kontekstis:

(i) Hoogustada maaressursi säästvat kasutamist, et ära hoida maa degradatsiooni, mis on muldade väljakurnamise tagajärg;

(ii) Julgustada keskkonnasõbralike tootmisviiside kasutuselevõttu;

(iii) Edendada loodusressursside säästvat kasutamist ja loodushoidu, kaasaarvatud ökosüsteemi säilitamist kogukonnakesksete programmide toel;

(iv) Edendada turvalist ja keskkonnahoidlikku jäätmekäitlust.

(f) *Parandada naiste ühiskondlikku positsiooni ja edendada soolist võrddõiguslikkust.* Selles kontekstis:

(i) Kaasata naised kõigi maaelu arenguga seotud otsuste langetamistes;

(ii) Võtta kasutusele meetmed, mis edendavad naiste ligipääsu ja omandiõigust tootmisvahenditele, kaasaarvatud maale ja varadele ning õigust olla ettevõtja;

(iii) Edendada soolist võrdsust ning rakendada meetmeid naiste ja meeste võrddõiguslikkuse saavutamiseks maaelu arengu kõigis aspektides;

Via läbi laialdane haridusprogramm ja tõsta teadlikkust naiste õiguste, ühiskondliku positsiooni ja

soolise võrdõiguslikkuse kohta maapiirkondades.

C. Maa

3. Vaesuse likvideerimisel, toiduainetega kindlustamisel ja säästvas arengus on maa otsustava tähtsusega. Säästev maakasutus toob endaga palju hüvesid: põllumajanduse jätkusuutlik tootlikkus ja toiduainetega kindlustatus, kohaliku elanikkonna elutingimuste paranemine, ökosüsteemi tervenemine, süsiniku sidumine ja sellel on oma osa kliima stabiliseerimises. Maapoliitika peab edendama säästvat maakasutust, tõhusat juhtimist, integreeritud planeerimist ja võrdseid õigusi maale vastavalt Rio konventsiooni 2. põhimõttele riikide suveräänsest õigusest oma loodusvarade kasutamisel. Vajalikud sammud:

(a) *Edendada säästvat ja integreeritud maakasutuse planeerimist ja maahoolduse praktikat.* Selles kontekstis:

(i) Tagada säästlikkuse sotsiaalsete, majanduslike ja keskkonnaaspektide ning maa ja linna elatustaseme vaheline tasakaal, saavutada tänu säästlikule maapoliitikale ja maahooldusele stabiilsus toiduainete tootmises;

(ii) Hoogustada andmete kogumist maa potentsiaali kohta, teha andmed kättesaadavaks, edendada seiret ja jätkata ökosüsteemi funktsioneerimise uurimist, kasutades põlisrahvaste ja kohaliku piirkonna teadmiste kõrval ka uusi töövahendeid nagu maailma mullastiku kaarti;

(iii) Rakendada maakasutuse ja ruumilise planeerimise pikaajalist strateegiat, arvestades ökoloogilist potentsiaali ja maa võimet ökosüsteemi funktsioonide täitmisel;

(iv) Tugevdada siseriiklikku ja piirkondlikku võimekust integreeritud ja säästva lähenemise rakendamiseks maahoolduses, kaasaarvatud maapiirkondade ja linnaalade planeerimisel;

(v) Tugevdada veelgi kohaliku võimu osa siseriiklike prioriteete arvestava säästva maapoliitika rakendamisel;

(vi) Tugevdada partnerlust, kõigi asjaomaste osanike võrgustikku ja osalust maakasutuse planeerimisel ja maahoolduses, mis aitab kaasa üldise arusaamise süvenemisele kogukonna maa ressursside juhtimisest, arvestades kogukonna eesmärke ja traditsioonilisi teadmisi, kaasaarvatud põlist tarkust;

(vii) Viia maakasutuse kavadesse säästva arengu põhimõtted sisse, mis võimaldavad maa arengut ja võimalike loodushoiualade määramist;

(viii) Edendada läbipaistvat ja detsentraliseeritud maade valdamist ja haldust, mis on maa säästva majanduse siseriiklike prioriteetide kohaselt kõigile kodanikele ühtviisi ligipääsetav;

(ix) Edendada teaduspõhiseid, sihtotstarbelisi soodustusi, kaasaarvatud rahalisi ressursse, infrastruktuuri ja säästliku maakasutuse uurimisse ning maa degradatsiooni vähendamiseks tehtavate avalike ja erainvesteeringute stimuleerimiseks, suurendada talunike, eriti väiketalunike, krediivõimalusi eelkõige arengumaades;

(x) Suurendada mikrokrediidi saamise võimalusi väiketootja stardikapitaliks, eelkõige varanduslikult nõrgemate talunike puhul, maaharimistehnika omandamiseks ja säästliku maaharimisviisi kasutuselevõtuks;

(xi) Edendada bioloogilise mitmekesisuse kaitset ja loodusvarade säästlikku kasutamist, samuti metsade säästvat majandamist kui säästva maahoolduse, metsaraide vastu võitlemise ja metsade degradatsiooni lahutamatu osa;

(xii) Tõhustada olemasolevate arengumaade pädevuskeskuste tegevust ning toetada uute loomist maapoliitika, maavalduse ja maade haldamise arendamiseks, eesmärgiga koguda teadmisi ja kogemusi säästva maakasutuse, haldamise ja hoolduse edukaks rakendamiseks.

(xiii) Julgustada kohaste, kodumaise maapoliitika puhul kasutatavate, indikaatorite väljaarendamist, arvestades juba tõstatatud algatusi poliitilistes ülevaadetes, olukordade jälgimisel ja hindamisel;

(xiv) Kasutada parimat võimalikku, kasulikku ja majanduslikult efektiivset tehnoloogiat säästva

maahoolduse teostamisel, kaasaarvatud geograafilise informatsiooni süsteemi kasutamist maade halduse ja kohalike omavalitsuste planeeringute koostamisel ning maakasutamise kaardistamist satelliitfotode abil;

(xv) Parandada olemasolevaid ning arendada välja uusi riskimaandamisvahendeid, mis teevad maastiku vastupidavaks, sealhulgas loodusõnnetuste toimele ja kliimamuutustele. Siduda neid vahendeid maakasutuse ja ruumilise planeerimise strateegiatega süstemaatiliselt;

(xvi) Täita tühimikud siseriiklikus ja piirkondlikus teadmispõhises (*biomajanduse*) võrgustikus ja maavaldkonna spetsialistidele vajalikes andmebaasides;

(xvii) Kaasata põhilised huvigrupid teadmiste juhtimise võrgustiku ja maavaldkonna spetsialistidele vajaliku andmebaasi loomisse, et saavutada optimaalselt säästev maakasutus, mis toetab samas ka maaomandit;

(xviii) Soodustada uue ja täiustatud tehnoloogia ja parima praktika kohta saadud teabe vahendamist ja edasiandmist Põhi-Lõuna, Lõuna-Lõuna ja kolmepoolse koostöö kaudu.

(b) *Vähendada maa degradatsiooni ja taastada degradeerunud maa.* Selles kontekstis:

(i) Hoogustada oluliselt poliitiliste meetmete kasutuselevõttu maa degradatsiooni vähendamise saavutamiseks, kuna see aitab kaasa ka arengumaade vaesuse likvideerimisele ja töökohtade loomisele;

(ii) Säilitada ja kaitsta maa ja mullastiku ressursi maa- ja linnapiirkonna säästliku maakasutuse ja ruumilise planeerimise arendamise kaudu, samuti selliste meetmetega nagu säästvad põllumajandusviisid, aastaringse vegetatsiooniperioodiga taimekasvatuse sisseseadmine, *agrometsandus, ökopõllumajandus, kasvatatavate kultuuride mitmekesistamine, kiindide vähendamine ja arengumaade suutlikkuse tõstmine neil eesmärkidel;*

(iii) Rakendada poliitikat, mis on otseselt või kaudselt suunatud maa degradeerumise käivitajatega nagu kõrbestumise ja erosiooni, pinnasest orgaanilise aine kadumise, sooldumise ja saastumise ning loodusressursse mittesäästva linnade kasvuga seotud probleemide lahendamisele;

(iv) Rakendada poliitikat, mille tulemuseks on mullastiku loomuliku füüsilise koostise taastumine, toitainete sisalduse paranemine ja mulla orgaanilise aine sisalduse tõus;

(v) Töötada üheskoos uute ja olemasolevate mulla kvaliteedi ja maa degradatsiooni seire vahendite ja tehnoloogia abil saavutatava võimekuse suurendamiseks, eriti arengumaades, sealhulgas selgitada välja maa degradeerumise ulatuse kohta käivate andmete puudumine ning hinnata saadud biofüüsikalist ja sotsiaalmajanduslikku informatsiooni.

(c) *Toetada vee- ja maismaressursside sidusat käsitlemist.* Selles kontekstis:

(i) Edendada maa ja veeressursside integreeritud juhtimist, et lahendada maa degradatsiooni, veenappuse ja kliimamuutuse mõjuga kohanemisega seotud probleeme;

(ii) Edendada efektiivset, tõhusat ja säästvat veeressursi kasutust, kaasaarvatud paindlikku veemajandust, uurides põhjavee ja heitvee säästva kasutamise võimalusi, säästvat magestamist, vihmavee kasutamist taimekasvatuses, veehoidlate rajamist ning nõuda erinevate veekasutajate juhtkondadelt vastavaid algatusi kõigi ökosüsteemide puhul;

(iii) Tugevdada erinevate vee- ja maaressurssi haldavate ametkondade töö koordineerimist ja nendevahelist koostööd;

(iv) Parandada niisutussüsteemide ja veekasutuse praktika efektiivsust, mis on suunatud veenappuse leevendamisele, näiteks vihmavee kasutamist taimekasvatuses;

(v) Tuleb tegelda rannikualade erosiooni ja tõusuvee tõttu merre kaduva maa kaotuse probleemidega, eriti väikeste saareriikide liidu ning madalate rannikualade puhul. Siin võtta kasutusele maakasutuse planeerimine ja kliimamuutustega kohanemise programmid;

(vi) Tegelda soolase vee sissetungimisega magevee hoidlatesse ja põllumaale, eriti väikeste saareriikide liidu puhul;

(d) *Edendada võrdsustavat lähenemist maaomandi küsimustele, selget ja kindlat maa rentimise korda, eelkõige naiste, põlisrahva ja teiste tundlikumate gruppide puhul;* Selles kontekstis:

(i) Hoogustada tõhusate ja majanduslikult tasuvate maahaldussüsteemide loomist, mille osaks on läbipaistev rentimise ja registreerimise kord, mis soodustab investeringuid ja heatasemelist maahaldust, rakendades selleks sobivat uusimat infotehnoloogiat;

(ii) Tunnistada maa omandamise ja rentimise osas kehtiva õiguse ja/või korra erinevust eri riikides, Tugevdada omandiõiguse ja kasutusvalduse pikaajalise halduskorralduse institutsionaalset ja õiguslikku raamistikku, mis arvestab põlisrahva, väiketalunike ja maapiirkonna vaeste väljakujunenud maakasutusega, samuti tavapärase rendikorraldusega ja kohaliku praktikaga, välistades sealjuures naiste ja tüdrukute diskrimineerimise;

Võtta kasutusele selline poliitika ja rakendada selliseid seadusi, mis tagavad kindla ja võrdse ligipääsu maaomandile ja maakasutusele, eelkõige vaestele, tunnustades võrdset õigust maale ja tagades täitmisele pööratava, riskivaba maaõiguse eelkõige naistele, põlisrahvastele ja teistele tundlikele gruppidele;

(iii) Toetada maaõiguse-alaste täiendavate omavaheliste teadmistevahetuse ja teabelevi mehhanismide sisseseadmist ja maaomandit käsitlevaid kodanikuhariduse kampaaniaid;

(iv) Tagada muu otstarbega õiguste tunnustamine nagu karjatamise ja küttepuid kogumise õiguste tunnustamine, kuna need tegevused on sageli elatise hankimise kriitiliseks allikaks, eriti naiste puhul;

(v) Tagada eluvajaliku karjatamisõiguse piisav kaitse, kaasaarvatud karjadele vajaliku rändeala võimaldamine;

(vi) Innustada ja võimaldada naisi osalema võrdsete partneritena maahalduse ja maa planeerimise ja kättesaadavuse küsimuste otsustamisel;

(vii) Otsida lahendusi efektiivsemate meetmete kasutuselevõtuks, et kõrvaldada takistused koloniaal- ja välisriikide okupatsiooni all elavate inimeste inimõiguste täielikuks teostamiseks, kuna see ei vasta inimväärikusele ja inimväärtustele, mistõttu tuleb sellise olukorraga võidelda ja selline olukord lõpetada.

(e) *Tõsta suutlikkust, hoogustada tehnosiiret ja rahastamist.* Selles kontekstis:

(i) Mobiliseerida rahalised ressursid, kaasa arvatud uued ja teiste allikate täiendavad ressursid arengumaade põllumajanduspoliitika elluviimiseks, millega edendatakse säästvat maaholdust, efektiivset juhtimist, sidusplaneerimist ja võrdset õigust maale;

(ii) Kindlustada arengumaad ja üleminekuperioodi läbivad maad, kes viivad jätkusuutliku toimetuleku kindlustamiseks ellu maareforme, tehnilise ja rahalise abiga;

(iii) Tutvustada, riskivaba ja teaduspõhise praktika, toodete ja tehnoloogia, kaasaarvatud tipptehnoloogia ja vastava oskusteabe arendamist ja ülevõtmist, mida seejärel levitada ja kohandada omavaheliste kokkulepete alusel võimalikult laiemalt, et suurendada maaressursi kasutuse säästvust, eriti arengumaades, ning arvestada kohalike oludega;

(iv) Toetada riikide, eriti arengumaade, jõupingutusi, et mõista maaressursi kui süsteemi toimimist, kasutades selleks suuremaid tehnoloogilisi võimalusi, sealjuures toetada vajadusel vastavate teadussaavutuste katsetusi katseprojektide kaudu;

(v) Arendada inimressurssi kvaliteeti ja parandada inimeste võimekust, eriti arengumaades, hariduse ja praktilise väljaõppe kaudu, mis toetab säästva maakasutuse eesmärgi täitmist.

D. Põud

4. Põud ähvardab jätkuvalt miljonite inimeste toimetulekut. Säästva arengu eesmärkide saavutamiseks on vaja põuaga võidelda, säilitades sealjuures ökosüsteemi kui terviku, ning parandada põuastel aladel elavate miljonite inimeste toimetulekut oma eluga. Kliimamuutuste mõju suurendab põuahtu ja põudade tugevust, suurendades vajadust põudadega toimetuleku ja loodusõnnetusest tulenevate riskide maandamise järele. Põua teema tuleb ühitada muude Säästva Arengu Komisjoni poolt käsitletavate temade ringiga, arvestades selle sotsiaalset, majanduslikku ja keskkonnamõju. Põuaprobleemide lahendamise strateegiad, kaasaarvatud situatsiooniplaneerimine, tuleb liita säästva põllumajanduse praktika, mullastiku säilitamise, paindliku vegetatsiooniperioodi sisseseadmise ja integreeritud veemajanduse (IWRM) ning

kõrbestumise vastu võitlemisega, arvestades Kõrbestumisega võitlemise konventsiooni UNCCD raamlepinguid ja volitusi ning selle osa põua mõjude ärahoidmisel. Vajalikud sammud:

(a) *Luua stabiilne paindlik keskkond, mis on valmis põuda üle elama ja selle halbu mõjusid ära hoidma.* Selles kontekstis:

(i) Valmistada ette siseriiklikud põuaga toimetulemise kavad ja/või riskimaandamise strateegiad ning kutsuda appi doonoreid, kes võiksid arengumaid abistada, et põua problemaatikat saaks käsitleda siseriiklike, piirkondlike ja ülemaailmsete säästva arengu strateegiate ja kavade sidusosana;

(ii) Toetada ennetavamaid põua riskijuhtimise meetodeid;

(iii) Siduda kliimamuutustega kohanemise ja loodusõnnetuste riskide vähendamise poliitika ja strateegia, arvestades siseriiklikes tegevuskavades ja/või riskide maandamise strateegiates Hyogo deklaratsiooni ja tegevuskavaga ja ÜRO aastatuhande eesmärkidega (MDG);

(iv) Rõhutada integreeritud veemajanduse (IWRM) tähtsust, milleks kutsus üles Säästva Arengu Komisjoni (CSD) kolmeteistkümnes istung;

(v) Toetada ja rakendada efektiivseid siseriiklikke, piirkondlikke ja ülemaailmseid põua informatsiooni, ennustuse ja varajase hoiatuse süsteeme, mis edastaksid põuastel aladel elavatele kogukondadele usaldusväärset teavet, mis aitab kasutusele võtta vastavaid kaitseabinõusid ja ära hoida põua laastavat tagajärge vastavate riikide valitsuste, asjaomaste institutsioonide nagu uute ja olemasolevate vaatlusjaamade ja rahvusvahelise üldsuse piisaval kaasabil;

(vi) Rakendada säästvat metsamajandust, mille olulisim näitaja on metsade maharaiumise vähendamine ning taimkatte säilitamise ja taastamise edenemine, võidelda kõrbestumise ja põua laastavate tagajärgedega ning vähendada maa degradatsiooni, samuti teavitada üldsust kliimamuutuse mõjust;

(vii) Edendada mullastiku säästvat kasutust kui üht abinõu põua mõju vältimiseks;

(viii) Edendada Põhi-Lõuna, Lõuna-Lõuna ja kolmepoolset koostööd ja partnerlussuhteid suutlikkuse tõstmiseks ja põuaplaneerimise, seire ja põuaga toimetulemise kavade rakendamiseks, kaasa arvatud andmete kogumine, infotöötlus, modelleerimine ja ilmaennustamine;

(ix) Jätkata kõigist allikatest, kaasa arvatud USAst, pärinevate rahaliste ressursside mobiliseerimist põua tagajärgede ärahoidmiseks vastavalt Kõrbestumisega võitlemise konventsiooni (UNCCD) artiklitele 5, 6 ja 20;

(b) *Tugevdada põua, veepuuduse ja põua riskijuhtimise teadmistepagasit ja teabevahetust.* Selles kontekstis:

(i) Investeerida uurimis- ja arendustegevusse, algandmete kogumisse, kaasaarvatud kaugseiresse, samuti info kogumisse, et hinnata, määrata ja prognoosida ohu suurust, ennustada ja välja töötada põudade ajagraafik aastaegade ja mitmete aastate läbilõikes, sealjuures prognoosides lühikesi, keskmise pikkusega ja pikaajalisi põudasid, võttes arvesse traditsioonilisi teadmisi;

(ii) Edendada teabe- ja kogemuste vahetust, teavitada saadud järeldustest põua riskijuhtimise ja riskide maandamise alal läbitud õppetundidest ning tõsta avalikkuse teadlikkust traditsioonilise ja kohandatava praktika suhtes;

(iii) Hoogustada ja kui asjakohane, samuti kehtestada teaduslikul tõestusel põhinevad põua ja kõrbestumise uurimise ja jälgimise jaoks mõeldud kohalikud ja kus vajalik, ka piirkondade ühised mõõtesüsteemid ja võrdlusandmed ning sellega seotud veebipõhised infosüsteemid, pidades silmas Kõrbestumisega võitlemise konventsiooni (UNCCD) kohaseid ühtseid indikaatoreid, lähtudes kümneaastasest strateegilisest plaanist ja selle raamidest;

(iv) Kehtestada maailma eri paigus kasutatavate põua näitajate väljaarendamise juhised, mis võimaldaksid teha olukorrast kokkuvõtteid ja esitada põua tingimuste aruandeid;

(v) Suurendada teadmiste ja ilmaprognooside ning kliimatingimuste kohta olemasoleva teabe edastamist peamistele asjaomastele huvirühmadele ning suurendada sellise teabe kasutamise võimalusi enne ja pärast põuda ning põua ajal;

(vi) Mobiliseerida ja suurendada rahastamist ja toetust põua põhjuste ja mõju uurimiseks,

sealhulgas sotsiaalsest, majanduslikust ja keskkonna aspektist, samuti selle teadussuuna edasiarendamiseks, täiustatud tehnika soetamiseks ja toiduainetega parema kindlustatuse praktika rakendamiseks, et vähendada inimeste haavatavust põua tõttu;

(vii) Võimaldada vastavalt siseriiklikule õigusele, asjaomastele säästva arenguga seotud huvigruppidele ligipääs kliimaga seotud andmetele, mida need vajavad põua laastava mõju ärahoidmiseks.

(c) *Tõsta kogukondade paindlikkust põua suhtes.* Selles kontekstis:

(i) Tõsta põuastel aladel elavate kogukondade sotsiaalset ja majanduslikku paindlikkust, julgustades kogukonnale kuuluva maa heaperemehelikku kasutamist, karja- ja viljakasvatuse ühitamist, veemajandusskeemide rakendamist ja veetagavarade skeemide laiemat kasutamist.

(ii) Jätkata teadusuuringute rahastamise mobiliseerimist põuakindlate seemnesortide väljaselgitamiseks ja aretamiseks, mis on suunatud rahvusliku eripära arvestamisele ning teha sellised sordid kättesaadavaks, eriti arengumaade põuastele maadele, samas mitte unustades parandada niisutussüsteemide kvaliteeti ja tõsta veekasutuse efektiivsust;

(iii) Toetada veelgi enam viise, mille abil maakogukonnad nüüd ja tulevikus saaksid põuaga toime tulla ning oleksid põua üleelamiseks paindlikumalt ette valmistatud;

(iv) Edendada säästva maakasutuse praktikaid, kaasaarvatud põua laastava mõju ärahoidmiseks ja põuaga kohanemiseks mõeldud säästva põllumajanduse praktikaid;

(v) Edendada ülemaailmset täiustatud teabeedastuse ja andmevahetuse, modelleerimise ja ennustamise võimekust, võttes seejuures arvesse põlisrahvaste tarkust, parandada kasutajakeskse kogukonna paindlikkuse programmi kavandamist ning selle rakendamist maapiirkondades ja teistes kogukondades, eelkõige arengumaades;

(vi) Edendada innovaatilisi tehnilisi lahendusi ja praktikat põudade ennustamiseks, nende mõjude hindamiseks, varase hoiatamise infosüsteemi ning säästvat integreeritud veemajandust, ühendades need traditsiooniliste teadmistega;

(vii) Edendada kohalike kogukondade osavõttu põua laastava mõju ärahoidmisel, kõrbestumise ja maa degradatsiooni vastu võitlemisel, julgustades eelkõige tundlike gruppide, nende seas naiste, noorte, rändkarjakasvatajate ja põlisrahvaste esindajate, osavõttu põuaohu vähendamise seotud poliitika väljatöötamise tööprotsessist;

(d) *Tõsta suutlikkust, hoogustada tehnosiiret ja rahastamist.* Selles kontekstis:

(i) Teha jõukohane, sobiv ja vajalik tehnoloogia kättesaadavaks ning tagada suutlikkuse tõus, et põuda oleks võimalik ette ennustada, töötada välja abinõude kavad; edendada kasutajakesksete põuaohust lähtuvate toimingute ajagraafiku-põhist läbiviimist ja nende säästvat juhtimist, sealhulgas nappide varude ja põllumaa tõhusat kasutamist ühise kokkuleppe alusel;

(ii) Tagada siseriiklike ja piirkondlike põuaohu eest varase hoiatamise süsteemide rakendamiseks vajalik tehniline abi ning suurendada selleotstarbelisi rahalisi vahendeid, tehes kättesaadavaks *inter alia* põuaga toimetulemise parandatud kavad, ettevalmistuse, mis võimaldab põua mõju suures osas pehmeneda ja põuaga kohaneda, eelkõige arengumaades;

(iii) Kutsuda kõrbestumisega võitlemise konventsiooniga (UNCCD) liitunud osapoolte konverentsi üles tegelema ka edaspidi põuaohu vähendamise viiside ja põuaga toimetulemise kavadega

(iv) Tugevdada kolme Rio konventsiooni vahelist koostööd ja koordinatsiooni põua mõjude leevendamiseks, austades samal ajal nende individuaalseid volitusi

E. Kõrbestumine

Teemale tuleb kasuks vastastikune täiendavus, tegeldes probleemidega üksteist toetaval viisil;

(i) Kutsuda valitsusi üles koostööle vastavate mitmepoolsete organisatsioonidega, kaasaarvatud Ülemaailmse Keskkonnafondi (*GEF*) rakendusastutustega, et siduda kõrbestumise ja maa degradeerumise teema säästva arengu kava ja strateegiaga;

(ii) Lõimida põua ja kõrbestumisega seotud riiklikud tegevuskavad (*NAP*) üldriikliku

arengustrateegiaga;

(iii)Kindlustada, et arengumaa riiklik tegevuskava väikesaare puhul peaks silmas rannikualade kõrbestumise ohtu;

(iv)Toetada Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Konventsiooni, Mis Käsitleb Kõrbestumise Tõkestamist Tõsise Põua Ja/Või Kõrbestumise All Kannatavates Riikides, Eelkõige Aafrikas, samuti 10 aasta strateegilist plaani, kaasa arvatud piirkondliku ja rahvusvahelise koostöö kaudu toimuvaid tegevusi, piisava ja planeeritava rahastamise tagamist, tehnosiiret ja suutlikkuse tõstmist;

(b) *Rakendada praktilisi meetmeid maa degradeerumise ja kõrbestumisega võitlemiseks.* Selles kontekstis:

(i)Tunnistada kliimamuutuse, bioloogilise mitmekesisuse vähenemise ja kõrbestumise vahelisi seoseid ning vajadust teha suuremaid jõupingutusi võitluses kõrbestumise vastu ning edendada säästvat maakasutust;

(ii)Edendada säästvat maakasutust ja elatusvahendite hankimist, mullaviljakuse tõstmist, veekasutuse efektiivsuse suurendamist ja tagada kõrbestuvas piirkonnas elavate inimeste, kaasaarvatud rändkarjakasvatajate, suurem kindlustunne maakasutuse osas;

(iii)Kaitsta maaressurssi kogukonnal põhineva loodusressursside säästva majandamise kaudu, lähtudes teadusest ja põlisrahva tarkusest;

(iv)Edendada degradeerunud maade mullaviljakuse taastamist ja nende paremat kasutamist, sealhulgas karjakasvatuse ja põllumajandusmaade kasutuse senisest suuremat omavahelist sidumist ning parimaid talu- ja karjamaade majandamise praktikaid;

(v)Edendada säästvat veemajandust ja efektiivseid niisutussüsteeme, veehoidlate rajamist ja alternatiivsete veeallikate kasutuselevõttu, kaasaarvatud suurvee ja maasisese vee kasutuselevõttu;

(vi)Julgustada maakasutajaid investeerima mullaviljakuse tõstmisse ja veehoidlate rajamisse, sealhulgas maapiirkondade elanike, eriti naiste, põlisrahvaste ja teiste tundlike gruppide poolt renditava ja kasutusõiguse alusel kasutatava maa ning loodusressursside kasutuse puhul;

(vii)Vähendada mulla erosiooni ja edendada pinnavee taaskasutamist säästva metsamajanduse ja agrometsanduse tehnoloogiaga;

(viii)Võtta tarvitusele meetmed ning kasutada rahvusvahelist abi, edendada üleriiklikke aktsioone ja soovitada piirkondadevahelist, piirkonnasisest ja rahvusvahelist koostööd, et hoida ära liivadüünide liikumist, vähendada liivatormide sagedust ja tugevust, tõhustada selleks *inter alia* varajase hoiatamise süsteeme, taastada taimkatet ja toetada maakogukondade asjakohaseid algatusi kannatanud piirkonnas, eelkõige arengumaades;

(ix)Toetada asjakohaseid traditsioonilisi praktikaid ja kohalikke teadmisi õige maakasutuse, veemajanduse ja põllumajandustööde kohta;

(x)Ühtlustada siseriiklikul tasemel mitmete eri valdkondade poliitika ja programmid maa degradatsiooni tõkestamiseks ja mullaviljakuse taastamiseks ning ehitada üles valdkondadevaheline koordineeritud võrgustik;

(c) *Tõsta suutlikkust, hoogustada tehnosiiret ja rahastamist.* Selles kontekstis:

(i)Edendada teadustööd ja tugevdada kõrbestumise ja põua alast teadusbaasi, sest see on kaalukaim baas säästliku maakasutuse osas teadlike otsuste langetamiseks, samuti kõrbestumise vastu võitlemise programmide tulemuste mõõtmisel ja selle mõju hindamisel;

(ii) Toetada arengumaade praeguste teadus- ja seirekeskuste tegevuse parandamist ning toetada uute kõrbestumise vastu võitlemise keskuste loomist, tõsta kohanemissuutlikkust, rakendada *inter alia* loodusvarade säilitamise ja nende säästva kasutamise sidusmeetodeid ning pöörduda piirkondlike ja rahvusvaheliste programmide ning fondide, samuti annetajate poole üleskutsega toetada kannatavaid maid nende püüdlustes võidelda kõrbestumise vastu;

(iii)Tugevdada praegust katastroofi tagajärgede likvideerimise võimekust ja toetada selle korraldust igal tasemel, kaasaarvatud info- ja varajase hoiatamise süsteeme, mis võimaldavad

efektiivselt toime tulla põua, kõrbestumise, maa degradeerumise ja kliimamuutuse kõrvaldamisest tingitud ohtudega;

(iv) Laiendada ligipääsu asjakohasele maa degradeerumise, kõrbestumise iseloomu, tõsiduse ja mõju, samuti heastavate meetmete hindamise, analüüsi ja kvantiteedi määramise tehnoloogiale, kasutades kaugseiret ja geograafilise informatsiooni süsteemi;

(v) Toetada arengumaid tehnoloogia väljaarendamisel, kohalepaigutamisel ja hajutamise skeemi väljatöötamisel kokkulepitud tingimustel, kaasaarvatud kõrbestumise vastu võitlemiseks kasutatud meetoditest saadud parima praktika ja õppetundide nagu säästva põllumajanduse kogemused, taimkatte säilitamine ja taastamine, jagamisega ja levitamiseega;

(vi) Ehitada üles mehhanism, mille kaudu kannatavad kogukonnad saaksid teavitada kõrbestumise mõjust, edendades selleks osalust, kaasaarvatud laiemat kandepinda, mis kaasaks kogu kodanikuühiskonna, kohalikud kogukonnad, põlisrahva ja teised suuremad grupid, eriti naised, otsustusprotsessi ja poliitika kujundamisse;

(vii) Investeerida säästvasse maakasutusse, sealhulgas maakasutuse planeerimisse, säästvasse metsamajandusse ja teiste loodusvarade säästvasse kasutamisse, niivõrd kui need on seotud kõrbestumise ja maa degradeerumise vastu peetava võitlusega kuivadel ja poolkuivadel aladel ning alaniiskete alade kuivades osades;

(viii) Mobiliseerida piisavad, planeeritavad ja õigeaegsed rahalised ressursid Kõrbestumisega võitlemise konventsiooni (*UNCCD*) kümneaastase strateegilise plaani elluviimiseks vastavalt UNCCD artiklile 20 ning jätkata teadlikkuse tõstmist ja UNCCD sekretariaadi poolt tehtavat tööd;

(ix) Soovitada arenenud riikidele ja kutsuda Ülemaailmse Keskkonnafondi (GEF) nõukogu üles tagama GEF viiendas voorus rahaliste vahendite piisav, õigeaegne ja planeeritud rahaülekanne, kaasaarvatud üleskutse uute ja täiendavate rahaliste ressursside eraldamiseks, degradeerumise fookusesse sattunud maa taastamiseks;

(x) Kutsuda GEF üles võimaldama kannatavatele maadele, eelkõige Aafrika riikidele, ligipääsu kõigile oma fondide maa degradeerimise ja kõrbestumise probleemide lahendamiseks ettenähtud vahenditele;

(xi) Laiendada piirkondlikku koostööd eelkõige UNCCD, kaasaarvatud selle viie piirkondliku rakendusliku lisa raames ning toetada piirkondlikke algatusi ja nendega seotud üleriigilisi programme võitluses kõrbestumisega, kaasaarvatud Aafrika arengu uue partnerluse (*NEPAD*) keskkonnaprogramm ja Aafrika põllumajanduse igakülgse arendamise programm (*CAADP*), Terra Africa Programm ja teisi piirkondlikke algatusi;

(xii) Tihendada rahvusvahelist arengualast koostööd, arvestades kõrbestumise ja maa degradeerumise probleemi tähtsust vastavalt Johannesburgi rakenduskava (JPOI) lõikes 81 võetud kohustustele varuda selleks kõigist allikatest võimaldatavad piisavad ja regulaarselt laekuvad rahalised vahendid;

F. Aafrika

6. Aafrika säästva arengu keskkonna tagamiseks on vaja tugevat majanduslikku suutlikkust. Aafrika riigid on säästva arengu temaatikas asunud liidrirolli, kaasaarvatud säästva põllumajanduse arenguga seotud probleemide lahendamises, püstitades kohalikul, siseriiklikul, piirkondlikul ja kontinentaalsel tasemel aina uusi teetähiseid selliste algatuste nagu Aafrika Arengu Uus Partnerlus (*NEPAD*) näol. Sellegipoolest jääb kodumaise toodangu juurdekasv alla NEPADi poolt seatud miinimumeesmärgi, 7% ning seegi juurdekasv on sageli toimunud valdkondades, mis ei avalda tööhõivele ja enamuse inimeste sissetulekutele suurt mõju. Aafrika ees seisab seni veel ÜRO aastatuhande programmi (*MDG*) probleemide lahendamine, mis veel ei kulge lodusalt, põhjuseks *inter alia infrastruktuuri vilets tase, ametkondlik saamatus ja jätkuvalt tõsine investeringute nappus põllumajanduses*. Aafrika vajab rohelist revolutsiooni, mis kiirendaks põllumajanduse tootlikkuse tõusu, suurendaks toiduainete tootmist ning siseriiklikku ja piirkondlikku toiduainetega kindlustatust, tagades ökosüsteemide toimimise. See looks kindla

aluse maapiirkondades esineva vaesuse, maa degradeerimise, põua ja kõrbestumise probleemidest ülesaamiseks. Praegune mitmetahuline ülemaailmne kriis toob kaasa tõsiseid probleeme Aafrika säästva arengu väljavaadetele, kaasaarvatud põllumajanduse säästva arengu võimaluste suhtes. Seetõttu tuleb kohalikul, siseriiklikul, piirkondlikul ja ülemaailmsel tasemel astuda loodusressursside ökoloogiliselt ja sotsiaalselt säästva kasutamise toetamiseks vajalikke samme, mitmekesistada Aafrika majanduselu, samuti tuleb Aafrikas käivitada roheline revolutsioon ja korraldada Aafrika säästva arengu majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnamõtjude hindamise süsteem. Vajalikud sammud:

(a) *Äratada põllumajandus kui säästva maaelu arengu alus.* Selles kontekstis:

(i) Kinnitada veel kord üle Aafrika arenguvajadused, mis deklareeriti Aafrika arenguvajaduste kõrgetasemelisel kohtumisel 22. septembril 2008;

(ii) Märkida ära kõrgetasemeline ministrite deklaratsioon Aafrika põllumajandusest kahekümne esimesel sajandil: väljakutsetele vastamine, säästva rohelse revolutsiooni läbiviimine, vastu võetud Windhoekis 10. veebruaril 2009 ja teised asjassepuutuvad kohtumised nagu AfricaSan+5 reovete puhastamise konverents Lõuna-Aafrika Vabariigis Durbanis 2008. aasta veebruaris ning Aafrika Ühenduse riigipeade kohtumine Egiptuses Sharm El-Sheikis, 2008. aasta juulis;

(iii) Märkida ära ka Liibüas Sirtes detsembris 2008 peetud rahvusvaheline *veekonverents* Aafrika varustamise teemal põllumajanduses ja energeetikas vajalike veevarudega ja Aafrika ministrite konverents peale aastat 2012 väljakujunenud keskkonnanõugete ja kliimamuutuste teemal, mis peeti Alžiiris Alžiiri linnas 19.-20. novembril 2008;

(iv) Kiirendada põllumajanduse arengut kooskõlas NEPADi Aafrika põllumajanduse igakülgse arendamise programmiga, kaasaarvatud Maputo deklaratsiooni rakendamist;

(v) Soovitada ja võimaldada investeeringuid maapiirkondade infrastruktuuri, mis on mõeldud just maakogukondade ja tundlikumate gruppide sotsiaal-majandusliku arengu edendamiseks;

(vi) Soodustada erainvesteeringuid põllumajandusse, toetades samas ka väiketalunikke, soolist võrdsust; edendada sotsiaalse vastutuse ühist rakendamist ja keskkonnasäästlikkust;

(vii) Suurendada doonorite toetust, et täita Aafrika põllumajanduse edasise arengu osas võetud kohustused ning kodumaiste ressursside mobiliseerimise plaan;

(viii) Suurendada säästvat põllumajandust ja maapiirkondade arengut käsitlevat teadus- ja arendustegevust;

(ix) Toetada säästva ühispõllumajanduse poliitika ülevaatust ja elluviimist, kaasaarvatud kodanikuühiskonna ja erasektori temaatika arendust, tugevdades väiketalusid;

(x) Edendada võrdsustavat lähenemist maaomandi küsimustele, selget ja kindlat maa rentimise korda, eelkõige naiste, põlisrahva ja teiste tundlikumate gruppide puhul;

(xi) Parandada maahaldust, tegelda maavaidluste põhjustega ja vähendada maatülisid;

(xii) Võtta kasutusele tootlikkuse ja säästvuse edenemisele kaasa aitavad meetmed, sealhulgas teha kättesaadavaks väikefinantseerimise vahendid ja õpetada talunikele, eriti naistalunikele, vajalikke oskusi;

(xiii) Tagada siseriiklike ja Aafrika ühiste veeressursside võrdne ja säästlik kasutamine, täiustades veeressursside integreeritud juhtimist ja arendustegevust vastavalt kehtivatele rahvusvahelistele lepingutele ja siseriiklikele prioriteetidele;

(xiv) Käsitleda poliitilistes otsustes põllumajanduse ümberkorraldamise sotsiaalseid aspekte, sealhulgas maalt linna suunduva migratsiooniga toimetuleku küsimusi, kaasaarvatud üliolulist teemat, linna ja maa töökohtade loomist;

(xv) Toetada Aafrika maade kliimamuutusega kohanemise ja katastroofiohu vähendamise integreerimist põllumajanduspoliitikasse ja siseriiklikesse arengukavadesse teaduse, traditsiooniliste teadmiste ning kohapeal saadud kogemuse alusel

(b) *Koondada Aafrika talunikud ja kohalikud ettevõtjad põllumajandusliku toodangu turustusahelasse.* Selles kontekstis:

- (i) Tagada talunikele jõukohaste erainvesteeringute ja krediidi õigeaegne võimaldamine, samuti ligipääs avaliku ja erasektori poolt pakutavatele kindlustustoodetele;
- (ii) Toetada talunike ühenduste suuremat osa kõigi tasemete otsustusprotsessides;
- (iii) Võimaldada ja toetada talunike ühenduste kaubandusliku ja tehnilise võimekuse suurenemist, sealjuures ka teabeleviteenuste kaudu;
- (iv) Suurendada toetust turu infrastruktuuri ja turuteabe süsteemile, kasutades selleks kõiki allikaid, sealjuures maa ja linna vaheliste sidemete arengut ja nende tugevdamist;
- (v) Suurendada jõupingutusi jätkusuutliku kodumaiste ja samas piirkonnas toodetud toiduainete turu loomise ja laienemise ees olevate tõkete vähendamiseks ja infrastruktuuri parandamiseks;
- (vi) Arendada siseriiklike süsteeme, mis ühendavad nii avaliku kui ka erasektori poolt tulevaid algatusi külvielsete ja koristusjärgsete kadude vähendamiseks, eriti tänu infrastruktuuri ja transpordi arengule, ladustamisvõimsuse ja turustusahelate toimimise parandamisele ja vastastikuse kokkuleppe alusel toimivale tehnosiirdele;
- (vii) Tugevdada agrotööstusi ja luua kohapeal lisandväärtust;
- (viii) Soodustada agroökoloogilist lähenemist, kaasaarvatud traditsiooniliste põllumajandusviiside edendamist ja üldiselt ka põlisrahva teadmiste kasutamist kui mõningaid võimalusi säästva põllumajandustootmise mudelite väljaarendamiseks.

(c) *Tagada säästvat arengut võimaldav keskkond.* Selles kontekstis:

- (i) Kinnitada taas kord, et jätkusuutliku majanduskasvu, vaesuse likvideerimise ja säästva arengu eelduseks on hea juhtimine igal tasemel;
- (ii) Tervitada ja hoogustada progressi, mille paljud Aafrika riigid on saavutanud vaesust ennetava majanduspoliitika elluviimisega, süvendades demokraatiat, kaitstes inimõigusi ja tugevdades kodanikuühiskonna ja teiste suuremate huvigruppide aktiivset osavõttu ühiskonnaelust;
- (iii) Rõhutada Aafrika poolt juhitud algatuste tähtsust poliitilise, majandusliku ja korporatiivse valitsemise tugevdamisel, nagu on Aafrika vastastikune järelevalvemehhanism (*Africa Peer Review Mechanism*);
- (iv) Toonitada, et areng, rahu ja turvalisus ning inimõigused on omavahel seotud ja tugevdavad üksteist;
- (v) Rõhutada, et konfliktide ennetamine, kindlameelsus ja vaidlusküsimuste lahendamine ning konfliktidele järgnev stabiliseerumine on Aafrika jätkusuutliku arengu saavutamise võti;
- (vi) Tervitada ja hoogustada Aafrika Ühenduse ja allpiirkondade organisatsioonide poolt saavutatud progressi *inter alia* Aafrika rahu ja turvalisuse ülesehitamise;
- (vii) Toetada ja tugevdada valitsuste võimekust oma ressursside juhtimisel tänu poliitika ja seadusandluse tugevdamisele ja sellest kinnipidamisele;
- (viii) Tunnustada Aafrikat kui esimest piirkondlikku gruppi, kes on juba omaks võtnud piirkondliku 10 aasta säästva tarbimise ja tootmise programmide raamistiku, mida võib kasutada vaesuse likvideerimise ühe vahendina.

(e) *Vähendada Aafrika riikidel lasuvat võlakoormat.* Selles kontekstis:

- (i) Jätkata jõupingutusi, kasutades sealjuures efektiivset võlahaldust, pikaajsete võlgade tasumise võime saavutamiseks, mis on majanduskasvu kui eesmärgi oluline põhjus, jätkata samuti ka jõupingutusi siseriiklike säästva arengu eesmärkide, kaasaarvatud ÜRO aastatuhande eesmärkide, saavutamiseks;
- (ii) Jätkata keskendumist kõige vaesemate riikide abistamiseks, kuid laiendada vastavalt vajadusele asjakohaselt ka selliste riikide võlgade ümberstruktureerimist, kelle suhtes ei kohaldu suurtes võlgades olevate vaeste riikide algatuse meetmed.

(f) *Suurendada Aafrikale antavat arenguabi.* Selles kontekstis:

- (i) Laiendada rahvusvahelise üldsuse toetust NEPADi egiidi alla kuuluvate mitmesuguste programmide rakendamisele, eelkõige NEPADi Aafrika põllumajanduse igakülgse arendamise

programmi ja NEPADi keskkonnaprogrammi rakendamisele;

(ii) Nõuda doonoritelt oma lepinguliste kohustuste täitmist, eriti G8 kohustusest kahekordistada ametlikku arenguabi Aafrikale aastaks 2010, millega toetada jõupingutusi jõuda ÜRO aastatuhande eesmärkide täitmisele, eriti vaesuse likvideerimise osas;

(iii) Veenduda, et ametliku arenguabi mahu tõusuga kaasneks selle abi tõhususe paranemine, kaasaarvatud Accra tegevuskava 100% -line rakendamine;

(iv) Veenduda, et ametlik arenguabi (ODA) toetaks siseriikliku arengu prioriteete ja vaesuse vähendamise programme, austaks vastuvõtvate riikide siseriiklikke õiguslikke mehhanisme rahvusliku omandi ning abi tõhusa kasutamise osas;

(v) Suurendada jõupingutusi Põhi-Lõuna, Lõuna-Lõuna ja kolmepoolse koostöö edendamiseks Aafrika säästva arengu edasise elluviimise nimel.

(g) *Suurendada kodumaiseid ja välismaiseid investeeringuid.* Selles kontekstis:

(i) Suurendada igat liiki infrastruktuuri arendamiseks antavaid ja olemasoleva infrastruktuuri hoolduseks vajaminevaid investeeringuid, eelkõige maapiirkondade infrastruktuuri väljaarendamiseks, mis toetab maaelu arengut, samuti taastuvenergeetikale ja energiatõhususe suurendamiseks eraldatavaid kohaseid investeeringuid;

(ii) Julgustada erakapitali sissevoolu Aafrikasse, kujundades rahvusvahelise koostöö ja ülemaailmse partnerluse kaasabil soodsa investeerimiskliima;

(iii) Toetada investeeringute kaudu majanduslikku mitmekesisust, keskenduda ekspordi lisandväärtust andvatele ettevõtmistele

(h) *Parandada tulude jaotamist ja edendada sotsiaalarengut.* Selles kontekstis:

(i) Suurendada elanikkonna enamuse sotsiaal-majanduslikku edu eriti maakogukondades ja eelkõige naiste seas;

(ii) Edendada tegevust, mille tagajärjel paraneb Aafrika elanikkonnale, eriti selle kõige tundlikumale osale, esmaste teenuste kättesaadavus ning toetus säästvale majanduskasvule, tänu millele paraneb Aafrika elanike toimetulek;

(iii) Kui vajalik, kuulutada riigisisised kulutused veele ja kanalisatsioonile, samuti suutlikkuse tõstmisele, veeressursside integreeritud kasutamisele ning avaliku sektori ja erasektori partnerlussuhted rahvuslikuks prioriteediks, suunates sinna ka saadava rahvusvahelise abi;

(iv) Suurendada toetust tervishoiusüsteemile, eriti vähendades suremust väikelaste ja sünnitavate emade hulgas; toetada HIV/AIDS, tuberkuloosi ja malaaria ennetamist ja ravi ning pöörata tähelepanu vajadusele kindlustada kannatadasaanud kogukonnad ja majapidamised piisava hulga toiduga;

(v) Teha kõik jõupingutused, et tagada ligipääs algharidusele ning edendada kõigi tasemete hariduse kvaliteedi tõstmist kõigis Aafrika riikides, keskendades erilist tähelepanu naiste ja tüdrukute haridusele konflikti üleelanud piirkondades;

(vi) Toetada olemasolevaid ja soovitada uute tippkeskuste loomist;

(vii) Toetada jõupingutusi oskusteabe ja teadustulemuste saavutamiseks ja süvendamiseks, kaasaarvatud tehnilist ja kutsehariduslikku väljaõpet ja kõrgharidussüsteemi.

(i) *Edendada, võimaldada ja toetada kliimamuutustega kohanemist.* Selles kontekstis:

(i) Edendada, võimaldada ja toetada kolme Rio konventsiooni rakendamist Aafrikas ning toetada selles kontekstis koostööd ja tegevuste koordineerimist, samas austades individuaalseid volitusi;

G. Vastastikused seosed ja valdkondadevahelised küsimused, kaasaarvatud rakendamise vahendid

7. Juba tehtud märkimisväärse töö põhjal võib tõdeda, et tuleb suurendada rahvusvaheliste protsesside ja põllumajanduse, toiduainetega kindlustatuse ja maaelu arengu eest vastutavate ametkondade nagu FAO, WFP ja IFAD sidusust, samas tuleb ära märkida ÜRO kõrgetasemelise

ülemaailmse toiduainetega kindlustatuse kriisi toimkonna juba tehtud tööd.

Elluviimist kiirendavad poliitilised valikud ja praktilised meetmed peavad rajanema osalusdemokraatial, olema valdkondadevahelised, hõlmates paljusid valdkondi ning vastastikku üksteist toetama. Poliitilised valikud peavad arvestama teema klastrite probleemide vahelisi seoseid, samuti valdkondadevahelisi küsimusi, et mõista sünergiaid ja saadavat ühist kasu.

Vaesuse ja nälja likvideerimine on säästva arengu peaesmärk. Kuni see on teostunud, on nüüdne eesmärk vähendada poole võrra aastaks 2015 maailmas nende inimeste osakaalu, kelle sissetulekud on väiksemad kui 1 USD päevas ja nende inimeste osakaalu, kes kannatavad näljahäda, vastavalt Aastatuhande Deklaratsiooni arengueesmärgile.

Siseriiklikes säästva arengu strateegiates tuleks sidusal viisil kirjeldada sotsiaalset, majanduslikku ja keskkonnakaitse sammast. Need strateegiad peaksid käsitlema *inter alia globaliseerumise dimensiooni, rahvusvahelise migratsiooni, soolise võrdsuse, paljude huvigruppide seotuse ja poliitika ühtsuse probleeme, samuti strateegilisi hinnanguid lähtuvalt siseriiklikust õiguses.*

Põllumajanduse elavdamine ja maaelu edendamine võib anda olulise panuse vaesuse ja nälja likvideerimisel ning toiduainetega kindlustatuse saavutamisel, samuti tervise tugevdamisel, naiste ühiskondliku positsiooni parandamisel ja naistele, noortele, põlisrahvastele ja kohalikule kogukonnale pakutavate tootlike töökohtade loomisse. Vajalikud sammud:

(a) Parandada riikide tervishoiusüsteemide rahastamise parandamist ja nende tugevdamist, et paremini võidelda eelkõige nakkushaigustega nagu tuberkuloos, malaaria ja HIV/AIDS.

(b) Suurendada hariduse infrastruktuuri suunatavaid investeeringuid ning edendada universaalset tasuta algharidust, samuti inimeste võimekuse väljaarendamist kohaste haridus- ja väljaõppeprogrammide kaudu, eriti vaeste ja tundlike maakogukondade noorte puhul; avardada igal tasemel hariduse kättesaadavuse võimalust.

Edendada maapiirkondades igal tasemel põllumajandusalast haridust ja toiduainete väärtusahelaga seotud täiendõppe võimalusi.

Parandada teadmistepagasit siseriikliku ja piirkondliku poliitika osas keskkonna poolt või selle mõjul tekkinud terviserikete puhul, tõstes rahvusvahelist suutlikkust tervise ja keskkonnatingimuste vaheliste seoste hindamisel.

Võtta kasutusele meetmed tundlike gruppide nagu naiste, noorte, laste, vanurite, rändkarjakasvatavate, põlisrahvaste, puuetega inimeste ja väga kaugel asuvates paikades elevate inimeste elujärje parandamiseks ja hoidmiseks.

Parandada maapiirkondade naiste ühiskondlikku positsiooni, edendada maa omandi- ja lepingulisi rendisuhteid naistalunike kasuks, võtta eesmärgiks tõsta naistalunike suutlikkust ja võimaldada ka naistel olla perekonnapea.

Tugevdada väikeste saareriikide liidu ja Aafrika integreeritud maaelu arendamiseks ja loodusvarade säästlikuks kasutamiseks sealset inimressurssi ja ametkondlikku suutlikkust, kaasaarvatud rannikualadel, kalanduses ning märgaladel; ehitada üles väikeste saareriikide liidu ja Aafrika maapiirkondade kogukondade eneseabi võimekus, sealhulgas kindlustada naiste ja noorte ühiskondlikku positsiooni.

Tugevdada kohalike ametivõimude osa partnerlussuhetes teiste suuremate gruppidega nii teabevahetuses, võrgustike ülesehitamisel kui ka väiketalunikele, eriti naistele ja noortele, turuvõimaluste loomisel.

(h) Kõik riigid ja rahvusvaheline üldsus peaksid püüdlema bioloogilise mitmekesisuse, vee, maa ja metsa säästva kasutamise poole, kuna nii säilib ka ökosüsteemide toimimine praeguste ja tulevaste põlvkondade vältel ning saavutatakse ÜRO aastatuhande eesmärgid.

10. Johannesburgi rakenduskava toob välja säästva arengu peamist eesmärki ja põhilise vajadusel üleminekuks säästvale arengule. Ülemaailmse jätkusuutliku arengu saavutamiseks on fundamentaalsed muutused ühiskonna tootmis- ja tarbimisviisides hädavajalikud.

Tegevused:

Säästvate tarbimis- ja tootmismudelite rakendamine, milleks võetakse ette sammud, kaasaarvatud Marrakechi protsessi kaudu, kõigis riikides, kusjuures protsessi hakkavad juhtima arenenud riigid

ja sellest saavad kasu kõik riigid, arvestades Rio põhimõtteid, kaasaarvatud *inter alia* ühtsed, kuid diferentseeritud kohustused ja vastav võimekus.

Arengu rakendamine ja hoogustumine 10-aasta programmide raames piirkondliku ja siseriikliku initsiatiivi toel, mis kiirendab nihet säästva tarbimise ja tootmise suunas, edendab sotsiaalset ja majanduslikku arengut, arvestades ökosüsteemide võimekusega ning kus võimalik, lubab vabaneda majanduse kasvu ja keskkonnaseisundi halvenemise seosest, muutes ressurside kasutamise ja tootmisprotsessi tõhusaks ja säästvaks, vähendades ressursi seisundi halvenemist, saastust ja jäätmete hulka, nagu pakkusid välja CSD 18. Ja 19. istungid. Selles mõttes peavad samme astuma kõik riigid, kusjuures protsessi hakkavad juhtima arenenud riigid, võttes arvesse arenguriikide arenguvajadusi ja võimekust mobiliseerides kõigist allikatest saadavat rahalist ja tehnilist abi ning tõstes arengumaade suutlikkust.

Säästva põllumajandustootmise toetamine, kaasaarvatud alternatiivne talumajandus.

Teaduspõhiste lähenemiste nagu elutsüklite analüüsi, rakendamine, mis võivad kaasa aidata veelgi säästvamate tootmisviiside edenemisele ning pakkuda tarbijale senisest säästvamaid tarbimisvõimalusi.

(e) Hariduse teadlikkuse tõusu ja informeerituse edendamine, kuna need võivad aidata muuta tarbimiskäitumist ning toimivad seetõttu säästvama eluviisi elluviimise vahendina.

11. Kliimamuutused on möödapääsmatu globaalne prioriteet, millest on saanud säästva arengu teemasid läbiv ühisosa, mida iseloomustab ühise ja diferentseeritud vastutuse ja võimekuse printsiip. See mõjutab kõiki Säästva Arengu Komisjoni (CSD) praeguse tsükli teemasid, nimelt põllumajandust, maad, maaelu, põuda, kõrbestumist ja Aafrikat. Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsioon (UNFCCC) on kõige olulisem kliimamuutust käsitlev dokument. Selleteemalised arutelud Säästva Arengu Komisjonis ei tohiks olla takistuseks UNFCCC üle toimuvatele läbirääkimistele. Selles suhtes ettevõetavad sammud:

(a) Toetada kliimamuutustega kohanemise meetmete ja loodusõnnetuste ohu vähendamise meetodite sisseviimist põllumajanduse ja maaelu strateegiasse;

Toetada uue tehnoloogia arendamist, üleandmist ja kasutuse levimist arengumaades kõigi kuue teema puhul, kus kohane, kaasaarvatud *inter alia* *paindlikud saagivõimalused ja mullakasutuse meetodid, mis vähendavad kliimamuutusega kaasnevat haavatavust;*

Rakendada Mauritiuse Säästva Arengu tegevuskava edasise rakendamise programmi väikesaarte arengu puhul vastavalt kliimamuutustega kohanemise vajadustele;

12. Nagu järeldatakse paljude suuremate ÜRO konverentside ja kohtumiste nagu JPOI tulemusel, on rakendusmeetmete kehtestamine kriitilise tähtsusega ülemaailmse, piirkondliku ja siseriikliku poliitika edasiarendamiseks paljudes valdkondades, kaasaarvatud selle tsükli teemade valdkonnas. See tähendab, et rakendamine on seotud terve hulga poliitiliste tingimuste ja praktiliste meetmetega. Kohapealsete ja üleriigiliste tegevuste läbiviimiseks on rahvusvahelisel koostööl määrav tähendus. Rahvusvaheliselt kokkulepitud arengueesmärkide, kaasaarvatud Aastatuhande deklaratsioonis ja Agenda 21s, samuti JPOIs toodud eesmärkide saavutamiseks vajatakse märkimisväärseid rahalisi ressursse, mis öeldi välja Monterrey kokkuleppes, kaasaarvatud uued ja täiendavad rahalised ressursid, eriti arengumaadesse, et toetada siseriikliku poliitika ja riikide poolt väljaarendatud programmide rakendamist, parandada kaubandusvõimalusi, keskkonnasäästliku tehnoloogia kättesaadavust ja tehnosiiret, teadlikkuse ja suutlikkuse tõusu.

(a) *Suurendada rahaliste ressursside võimaldamist ja nende efektiivset kasutamist säästva arengu eesmärkidel.* Selles kontekstis:

(i) Kutsuda üles täitma kõiki ametlikke abistamiskohustusi, kaasaarvatud paljude arenenud riikide poolt võetud kohustust eraldada 0,7% SKP-st ametlikuks arenguabiks arengumaadele aastaks 2015, ning jõuda vähemalt 0,5% tasemele SKP-st aastaks 2010, samuti 0,15-0,20% SKP-st suuruse abi eraldamist vähemarenenud riikide ametlikuks abistamiseks ning nõuda seda praeguseks veel mitte täitnud arenenud maadelt konkreetseid jõupingutusi vastavalt nende endi poolt võetud kohustustele, tunnustades ametliku abipaketi põhilist osa ning muude arengu rahastamise allikate tähtsust ja Arengu rahastamise rahvusvahelisel konverentsil vastu võetud

Monterrey kokkuleppe alusel saavutatud kohustusi;

(ii) *Tervitades* kasvavaid jõupingutusi ametliku arenguabi (*ODA*) kvaliteedi ja selle abi efektiivsuse tõstmisel. Majandus- ja sotsiaalnõukogude arengualase koostöö foorum ja selle hiljutised algatused, nagu näiteks kõrgetasemelised abistamise-alased foorumid, mille tulemusteks on 2005. aasta Pariisi deklaratsioon abi tõhususe kohta ja 2008. aasta Accra tegevuskava, on andnud olulise panuse deklaratsioonidega ühinenud riikide jõupingutuste toetamisel, sealhulgas riikliku omandi, regulatsiooni, ühtlustamise, kooskõlastamise ja tulemuste haldamise aluspõhimõtete omaksvõtmisel. Pidades meeles, et pole olemas kõigile sobivat universaalset valemit, millega kindlustada efektiivne abirahade jaotust, tuleb igal juhul arvestada konkreetset olukorda igas riigis;

(iii) Suurendada mitmepoolset toetust eelkõige Ülemaailmsest Keskkonnafondist (GEF) ja rahvusvahelistest finantsinstitutsioonidest ning lihtsustada GEF protseduure;

(iv) Luua kõigil tasanditel soodne keskkond avaliku ja erasektori investeringute sissevooluks, kaasaarvatud välismaistele otseinvesteringutele, arvestades siseriiklikku poliitikat, mis hoogustab majanduskasvu, soodustab tehnosiiret ja töökohtade loomist ning toetab infrastruktuuri arengut;

(v) Jätkata tegelemist kõigi asjassepuutuvate temadega, mis puudutavad välisvõlga, kaasaarvatud ÜRO ees olev võlg, ning kaaluda suurema valiku olemasolevatele raamidele ja põhimõtetele tuginevaid viiside vahel võlgade iseseisvaks ümberstruktureerimiseks kreditoride ja deebitoride laiaulatusliku osavõetuga, tagades saamata võlgade võrdse jaotamise kreditoride vahel ja Bretton Woodsi institutsioonide olulise osa selles protsessis.

(vi) Parandada rahastamisvõimaluste, kaasaarvatud väikelaenude, võimaldamist, eriti kohalikele omavalitsustele, talunikele ja väikeettevõtetele;

(a) Kindlustada ja rakendada head haldusjuhtimist kõigil tasemetel, tunnistades selle määravat osa säästva arengu saavutamiseks;

(b) *Toetada maailma kaubandussüsteemi, tunnustades selle suurt osa säästva arengu saavutamiseks.*

Selles kontekstis:

(i) Edendada universaalset, kindlate reeglitega avatud mittediskrimineerivat ja võrdset mitmepoolset kaubandussüsteemi,

(ii) Kindlustada tollimaksuvaba ja kvootideta ligipääs turule vähemalt arenenud riikidele, vastavalt varem sõlmitud lepingutele.

(iii) Abistada arengumaid, eelkõige vähemarenenud riike, et aidata neid kaubanduspoliitika ja kaubanduseeskirjade väljatöötamisel, kaubanduse väljaarendamises, tootmisvõimsuse suurendamises, kaubandusega seotud infrastruktuuri arendamises, kaubandusega seotud korralduste kohaldamisel ja muudes kaubanduse vajadustes.

(c) *Suurendada ja edendada suutlikkuse tõstmist ning kiirendada tehnosiiret arengumaadele:*

(i) Rakendada teema klastrile vastavaid sihtotstarbelisi suutlikkuse tõstmise programme, nende vastastikuseid seoseid ja valdkondadevahelisi küsimusi, kooskõlastades tegevust kohalike, siseriiklike ja piirkondlike ametiasutustega;

(ii) Tugevdada Lõuna-Lõuna, Põhi-Lõuna ja kolmepoolset koostööd, suurendada ÜRO arenguabi süsteemist antavaid toetusi, edendades sellist koostööd rahaliste vahendite suurendamiseks, kõikehõlmavaks suutlikkuse tõusuks info ja oskusteabe edastamiseks ja tehnosiirdeks;

(iii) Rakendada täies mahus Bali tehnoloogilise abi andmise ja suutlikkuse tõstmise strateegilist plaani ning jätkata tööd Agenda 21-ga määratud eesmärkide saavutamiseks, kaasa arvatud peatükis 34 loetletud eesmärgid;

(iv) Suurendada investeringuid väljaõppesse, uurimistöösse ja arendustegevusse, eelkõige säästlike meetodite ja tehnoloogia rakendamisse, kaasa arvatud põllumajanduslik tehnoloogia, kiirendada tehnoloogia, teabe, meetodite ja praktika üleandmist ja levikut kõigi kasutajateni, sealhulgas talunike, naiste, noorte, põlisrahvaste ja kaugatel ääremaael elavate inimesteni;

(v) Tõsta maakasutuse kavandamise suutlikkust, kasutades maad selle ökoloogilise võimekuse piires, arvestades pikaajalist potentsiaali, teavet mullastiku kohta ja teaduse ja pärimusteabe

lõimumist.

(d) *Täitmise jälgimine* Selles kontekstis:

Üleskutse põllumajanduse ja maaelu arengu jälgimisele

Kutsume liikmesriike üles suurendama ÜRO Toitlus- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO), Põllumajanduse Arendamise Rahvusvahelise Fondi (IFAD) ja maailma toiduabi programmi (WFP) võimalusi nende volituste piires, arengumaadele, eriti Aafrikale, antavat abi säästliku põllumajanduse ja maaelu arendamiseks ning esitab pöördumise toiduabi programmi poole üleskutsega jälgida käesoleva otsuse sätete rakendamist põllumajanduse ja maaelu arendamiseks

Üleskutse maa, põua ja kõrbestumise jälgimisele

Kutsume liikmesriike üles toetama Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kõrbestumise vastu võitlemise konventsiooni rakendamise kiirendamiseks vastu võetud kümne aasta strateegilise plaani ja abinõude elluviimiseks ning soovitame suurendada kõrbestumise, põua ja maaküsimustega tegelevate ÜRO programmide, fondide, esinduste ja üksuste vahelist sidusust, koostöös kõrbestumise tõkestamise ÜRO konventsiooni (UNCCD) sekretariaadiga

Üleskutse Aafrika abistamise jälgimisele

Oleme otsustanud aastatel 2012 ja 2016 ilma komisjoni poolt üheteistkümnendal istungil vastu võetud tööprogrammi, -organisatsiooni ja meetodeid kahjustamata, pühendada eraldi osa oma ülevaatest Aafrika jälgimisele ja Aafrika kohta komisjoni seitsmeteistkümnendal istungil vastuvõetud otsuste elluviimise järelkontrollile.